

UNIVERZITA JANA AMOSE KOMENSKÉHO PRAHA

BAKALÁŘSKÉ KOMBINOVANÉ STUDIUM

2013 – 2016

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

Miroslava Jonášová

Náplň práce asistenta pedagoga v inkluzivní škole

Praha 2016

Vedoucí bakalářské práce: Mgr. Zbyněk Němec, Ph.D.

JAN AMOS KOMENSKY UNIVERSITY PRAGUE

BACHELOR COMBINED STUDIES

2013 - 2016

BACHELOR THESIS

Miroslava Jonášová

Scope of activities of a teacher assistant in an inclusive school

Prague 2016

The Bachelor Thesis Work Supervisor:

Mgr. Zbyněk Němec, Ph.D.

Prohlášení

Prohlašuji, že předložená bakalářská práce je mým původním autorským dílem, které jsem vypracovala samostatně. Veškerou literaturu a další zdroje, z nichž jsem při zpracování čerpala v práci, řádně cituji a jsou uvedeny v seznamu použitých zdrojů.

Souhlasím s prezenčním zpřístupněním své práce v univerzitní knihovně.

V Praze dne 20. 2. 2016

Miroslava Jonášová

Poděkování

Děkuji panu Mgr. Zbyňku Němcovi, Ph.D. za velmi užitečnou metodickou pomoc, kterou mi poskytl při zpracování mé bakalářské práce.

Anotace

Bakalářská práce charakterizuje náplň činnosti asistenta pedagoga v inkluzivní škole. Prezentuje chronologicky vznik této profese, její financování, kvalifikační a osobnostní předpoklady. Přibližuje inkluzivní vzdělávání za přispění asistenta pedagoga u žáků se SVP - tělesným postižením, autismem, mentálním postižením, sluchovým postižením a narušenou komunikační schopností. Sedm případových studií zaměřených na činnost asistenta pedagoga odhaluje skutečnou náplň práce jednotlivých respondentek. Závěr práce porovnává náplň činnosti asistenta pedagoga z hlediska vyhlášky, legislativního vymezení a z hlediska asistenta pedagoga v praxi.

Klíčové pojmy

Asistent pedagoga, autismus, inkluze, inkluzivní vzdělávání, integrace, legislativní vymezení, mentální postižení, narušená komunikační schopnost, náplň práce, sluchové postižení, tělesné postižení.

Annotation

The bachelor thesis describes the scope of activities of a teacher assistant in an inclusive school. It presents a chronological emergence of the profession, its funding, and qualifying and personal attributes. It explains inclusive education with the assistance of a teacher assistant of pupils with SEN - physical disabilities, autism, mental disabilities, hearing impairments, and communication disorders. There are seven case studies, focusing on the activities of a teacher assistant, which reveal the true scope of activities of the individual female respondents. The conclusion of the work compares the scope of activities of a teacher assistant in terms of the regulation, legislative definition, and from the point of view of a teacher assistant in practice.

Key words

Assistant teacher, autisms, communication disorder, hearing impairment, inclusion, inclusive education, integration, legislative definition, mental disabilities, physical disabilities, scope of activities.

OBSAH

ÚVOD	- 9 -
TEORETICKÁ ČÁST	- 10 -
1 HISTORICKÝ VÝVOJ ASISTENTA PEDAGOGA	- 10 -
2 ASISTENT PEDAGOGA	- 13 -
2.1 Kvalifikační předpoklady asistenta pedagoga	- 15 -
2.2 Osobností předpoklady asistenta pedagoga	- 18 -
2.3 Pracovní náplň asistenta pedagoga	- 20 -
2.4 Asistent pedagoga - člen týmu.....	- 24 -
3 INKLUZIVNÍ VZDĚLÁVÁNÍ ZA PŘÍSPĚNÍ AP	- 28 -
3.1 Mentální postižení.....	- 29 -
3.2 Žák s autismem	- 32 -
3.3 Žák s tělesným postižením.....	- 35 -
3.4 Žák se sluchovým postižením.....	- 36 -
3.5 Žák s narušenou komunikační schopností	- 38 -
3.6 Organizace vyučování – zapojení asistenta pedagoga	- 39 -
4 ANALÝZA PŘÍPADOVÝCH STUDIÍ	- 40 -
4.1 První případová studie	- 41 -
4.2 Druhá případová studie	- 44 -
4.3 Třetí případová studie	- 47 -
4.4 Čtvrtá případová studie	- 50 -
4.5 Pátá případová studie	- 53 -
4.6 Šestá případová studie	- 56 -
4.7 Sedmá případová studie	- 60 -
5 SHRUTÍ A VYHODNOCENÍ POZNATKŮ Z PŘÍPADOVÝCH STUDIÍ -	63 -
ZÁVĚR	- 65 -
SEZNAM POUŽITÝCH ZDROJŮ	- 66 -

Seznam použitých českých zdrojů.....	- 66 -
Seznam použitých internetových zdrojů.....	- 69 -
PŘÁVNÍ PŘEDPISY	- 71 -
SEZNAM ZKRATEK	- 72 -
SEZNAM OBRÁZKŮ A TABULEK.....	- 73 -
Seznam obrázků.....	- 73 -
Seznam tabulek	- 73 -
SEZNAM PŘÍLOH.....	- 74 -
Příloha A - Pracovní náplň a zařazení asistenta pedagoga u integrovaného žáka	I
Příloha B - Pracovní náplň a zařazení asistenta pedagoga u integrovaného žáka	II
Příloha C - Rozvrh hodin asistentky pedagoga – případová studie číslo 3.....	IV
Příloha D - Struktura rozhovoru s AP	V

ÚVOD

Záměrem této bakalářské práce je objasnit náplň činnosti asistenta pedagoga v inkluzivní škole. Mnohdy se náplň činnosti odlišuje od legislativní normy, zároveň je nutné poznamenat, že vše je individuální s přihlédnutím k handicapu a míry podpory integrovaného žáka. Rovněž je zřejmé, že tato práce je významná pro žáky, pedagogy a v neposlední řadě těžká a nedoceněná z pohledu asistenta pedagoga. V této práci se zaměříme na představení škály konkrétních činností v praxi, které asistent pedagoga v inkluzivní škole vykonává.

Práce je členěna na dvě části. První část je teoretická a druhá praktická.

První kapitola analyzuje chronologický vznik a vývoj profese asistenta pedagoga na školách v České republice. Neopomene legislativní vymezení, financování a statistická data spojená s vývojem profese.

V další kapitole je pozornost věnována pojmovému spojení *asistent pedagoga*, obsahu náplně práce této profese, kvalifikačním a osobnostním předpokladům, které jsou požadovány. Zmíněna je zde i podstatná spolupráce s pedagogy, poradenskými zařízeními, školním speciálním pedagogem a rodiči.

Třetí kapitola přibližuje pojem *inkluze* a tzv. inkluzivní vzdělávání v praxi za přispění asistenta pedagoga. Čtenáři se dozví, že se jedná o práci s integrovaným žákem vždy zcela individuální, proto součástí této kapitoly je výchovné působení asistentů pedagoga u žáků s různými speciálními vzdělávacími potřebami - s tělesným postižením, autismem, mentálním postižením, sluchovým postižením, s narušenou komunikační schopností.

Čtvrtá kapitola prezentuje praktickou část bakalářské práce. Najdeme zde sedm rozhovorů s asistentkami pedagoga z různých ZŠ v okrese Česká Lípa, ve kterých se zaměříme na přiblížení aktuálního pracovního provedení asistenta pedagoga a s tím úlohy spojené. Budeme zjišťovat zkušenosti, poznatky, názory, zážitky všech respondentů. Na závěr poznatky porovnáme z hlediska náplně práce asistenta pedagoga podle vyhlášky a z hlediska náplně práce asistenta pedagoga v praxi.

Pro výzkum byla zvolena metoda zpracování případových studií z příčiny, že v případové studii získáme velké množství dat od zkoumaného jedince, dále je zde možnost zaznamenat komplikovanost případu a popsat vztahy v jejich celistvosti.

TEORETICKÁ ČÁST

1 HISTORICKÝ VÝVOJ ASISTENTA PEDAGOGA

System vzdělávání v České republice podstoupil za uplynulých 25let významným procesem změn. Děti/žáci s těžším zdravotním postižením byly/i vzdělávány/i výhradně ve speciálních školách určených pro žáky s určitým typem a stupněm postižení, nebo jim přístup ke vzdělání byl odepřen. Nejpodstatnějším koncepčním převratem, v našem školství je skutečnost, že vzdělání a výchova dětí/žáků se zdravotním postižením přestaly být doménou speciálního školství v souvislosti s integračními trendy.

Špatným příkladem doby před rokem 1990 jsou děti přebývající v ústavech sociální péče bez možnosti vzdělávat se, neboť speciální školy (často internátního typu), jsou mimo dostupnost bydliště dítěte. Dítě/žák je donucován během školního roku žít bez svých blízkých, a tím je vytržen ze svého přirozeného prostředí, bez kontaktů se svou rodinou a místní komunitou. Záhy se začaly ozývat hlasy prosazující rovné příležitosti pro všechny občany bez rozdílu, tedy i rovný přístup ke vzdělání a pracovnímu uplatnění pro osoby se zdravotním postižením.

O eventualitě začlenění dítěte se zdravotním postižením do běžné školy se u nás poprvé zmiňuje *vyhláška č.291/1991 Sb., o základních školách*. V roce 1994 byl přijat *Metodický pokyn MŠMT o integraci dětí a žáků se zdravotním postižením*. První asistenti se začali objevovat u dětí/žáků se zdravotním postižením ve speciálních školách s přijetím *Vyhlášky 127/1997 Sb. o speciálních školách a speciálních mateřských školách*, která stanovila, že „*ve speciálních třídách pro děti/žáky s poruchou autistického spektra, třídách pro žáky hluchoslepé, přípravných stupních a třídách pro žáky s více vadami, zabezpečují vzdělávací činnost dva pedagogičtí pracovníci.*“ V počátečních letech, po akceptování této vyhlášky, činnost asistentů ve speciálních školách prováděli zejména pracovníci tzv. „civilní služby.“ Zmiňovaný pomocníci (alternativně představováni jako osobní, třídní asistenti nebo také asistenti učitele) skončili profesionalizací naší armády. Rok 2004 na školách v celé České republice sebou přinesl odměňování AP (dále jen AP) prostředky mimo odbor školství, tedy z financí na podporu zaměstnanosti. Blíže se na mzdových nákladech spojených se zřízením pozice asistenta podílela i občanská sdružení zdravotně postižených a stále častěji byly náklady na asistenta financovány z

finančních prostředků resortu školství.

Zanedlouho se začaly objevovat pokusy o zrušení civilní služby, a školy byly vystaveny notným problémům, neboť asistent pedagoga neměl oporu v zákoně, ale v obecně platných právních aktech. Z pokynů oprávněných právních norem vyvstává: „*povinnost školy a školského zařízení poskytnout dítěti, žákovi či studentovi vzdělání.*“

S nápadem zaměstnávat pedagogické asistenty Romy u žáků se sociálním znevýhodněním ve školách s většinou romských dětí přišel u nás poprvé PhDr. Vlado Oláh ve své koncepci vzdělávání romských dětí z roku 1991.

O něco později, v roce 1993 vstupuje s podobnou myšlenkou Balabánová „*První pedagogický asistent v ČR byl zaměstnán v září r. 1993 v té době na Soukromé základní škole Přemysla Pittra v Ostravě,*“ (Balabánová, 2001, s. 37). Podoba práce asistentů vycházela z legislativního sjednocení asistentské profese, ke které došlo s přijetím *zákona č. 561/2004 Sb., § 19 o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání*, do skupiny se speciálními vzdělávacími potřebami jsou zařazovány/i děti, žáci a studenti. Její myšlenka se brzy realizuje v praxi, když v září roku 1993 Charita zřídila v Ostravě soukromou základní školu. Škola byla koncepčně zaměřena na vzdělávání romských žáků a součástí této koncepce byl i požadavek na zaměstnávání AP Roma z tradiční komunity. Romský pedagogický asistent zahájil působení až v letech 1997-1998, odpovědnost za práci převzal stát. V rámci *Statusu pokusného ověřování přípravných tříd* byla v roce 1997 oficiálně ustanovena **Asistentská profese**, kde v praxi šlo o romského pedagogického asistenta ve vzdělávání sociálně znevýhodněných žáků s prioritním zaměřením na romskou etnickou příslušnost. Vazby asistentské profese na romskou etnicitu byla zrušena *Metodickým pokynem MŠMT ke zřizování přípravných tříd pro děti se sociálním znevýhodněním a k ustanovení funkce vychovatele - asistenta učitele* (MŠMT č. 25, 484/200-22 z r. 2000). Tento pokyn zavedl nové pojmenování profese: „*vychovatel - asistent učitele*“.

Od února 2005 platí vyhláška č. 73/2005 Sb., *o vzdělávání dětí, žáků se speciálními vzdělávacími potřebami a dětí, žáků a studentů mimořádně nadaných*, tyto zákony upravily postavení asistentů ve speciálních školách („*ve třídách můžou působit až tři pedagogičtí pracovníci, z nichž jeden byl AP*“), ty se staly pilířem v roli asistentů ve vzdělávání žáků se speciálními vzdělávacími potřebami v běžných základních školách.

V uplynulém školním roce 2014/2015 působilo v ČR ve funkci AP cca 9 tisíc fyzických osob v přepočtených úvazcích cca 7 tisíc těchto pracovníků. Z toho cca 8 tisíc pracovalo u dětí/žáků/studentů se zdravotním postižením a cca 700 AP u dětí/žáků/studentů se sociálním znevýhodněním – viz přehledová tabulka 1, 2.

Tabulka 1: Asistenti pedagogů pro děti/žáky se zdravotním postižením ve školním roce 2005/06-2014/15

	2005/06	2006/07	2007/08	2008/09	2009/10	2010/11	2011/12	2012/13	2013/14	2014/15
Fyzické osoby	1588	2132	2923	3450	4044	4771	5386	5966	6863	8155
Přepočtení na plně zaměstnané	1156	1560	2099	2415	2772	3159	3483	3797	4326	5201

(Zdroj: Asistent pedagoga, Teplá 2015, s. 8)

Tabulka 2: Asistenti pedagogů pro děti/žáky se sociálním znevýhodněním ve školním roce 2005/06-2014/15

	2005/06	2006/07	2007/08	2008/09	2009/10	2010/11	2011/12	2012/13	2013/14	2014/15
Fyzické osoby	235	375	445	467	523	543	565	610	582	718
Přepočtení na plně zaměstnané	215	339,8	405,4	422,3	451,6	459,9	450,6	479,4	444,8	543,6

(Zdroj: Asistent pedagoga, Teplá 2015, s. 8)

Aktuální novela školského zákona, zákona č. 82/2015 Sb., zákon, kterým se mění zákon č. 561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (školský zákon), upouští od definice **zdravotního postižení**. Zavádí nové vymezení kdy „dítě/žák/student, který k naplnění svých vzdělávacích možností a k realizaci práva na vzdělávání na rovnoprávném základě s ostatními potřebuje podpůrná opatření.“

V současné době existuje z hlediska zákona ucelená profese AP, pro kterého platí shodné legislativní normy.

2 ASISTENT PEDAGOGA

„Asistent pedagoga je pedagogickým pracovníkem, je tedy zaměstnancem školy a působí ve třídě, v níž je integrován žák se speciálními vzdělávacími potřebami. Hlavním posláním funkce asistenta pedagoga je podpořit integraci žáků se speciálními vzdělávacími potřebami do hlavního vzdělávacího proudu“ (Valenta M., 2012, s. 7)

Pojmové spojení **asistent pedagoga** vychází z legislativního ukotvení na základě § 2 zákona č. 563/2004 Sb., o pedagogických pracovnících, ve znění pozdějších předpisů, definován jako pedagogický pracovník, který je zaměstnancem:

- *„mateřské,*
- *základní,*
- *speciální základní,*
- *střední nebo vyšší odborné školy,*

a působí ve třídě, v níž je vzděláváno dítě/děti, žák/žáci nebo student/studenti se speciálními vzdělávacími potřebami.“ Představuje pokrokový postup podporující služby, která dopomáhá dětem/žákům/studentům se speciálními vzdělávacími potřebami, hodnotnější vzdělávání – náležitější uplatnění na trhu práce a zlepšení kvality života. Tyto podpůrné asistenční služby jsou v ČR obstarávány prostřednictvím rozdílných variant, adekvátních specifickým potřebám dětí/žáků/studentů se speciálními vzdělávacími potřebami:

- **pro děti/žáky studenty se zdravotním postižením**
 - a) integrované v obvyklých mateřských, základních, středních a vyšších odborných školách
 - b) s těžkým zdravotním postižením ve speciálních školách,
- **pro děti/žáky/studenty se sociálním znevýhodněním**
 - a) v přípravných třídách běžných i speciálních škol,
 - b) v běžných i speciálních školách.

Již zmíněný zákon (§ 2 zákona č. 563/2004 Sb.) uvádí taxativní výčet osob, které vykonávají přímou pedagogickou činnost. Jsou jimi:

- a) „učitel,
- b) vychovatel,
- c) speciální pedagog,
- d) psycholog,
- e) pedagog volného času,
- f) **asistent pedagoga,**
- g) trenér,
- h) *vedoucí pedagogický pracovník.*“

„Pedagogickým pracovníkem je osoba, jež vykonává přímou vyučovací, výchovnou, speciálně pedagogickou nebo pedagogicko-psychologickou činnost. Je zaměstnancem školy a působí ve třídě, v níž je začleněn žák (nebo žáci) se speciálními vzdělávacími potřebami. Na rozdíl od osobního asistenta není asistent pedagoga „k ruce“ pouze začleněnému žákovi, ale je vedle učitele dalším pedagogickým pracovníkem, který pomáhá zajišťovat plynulý chod výuky, spolupracuje s učitelem a po domluvě s ním věnuje svou pozornost podle potřeby také ostatním žákům ve třídě (Uzllová 2010, s. 43).“

Z globálního pohledu se jedná o podporující osobní službu žákům se speciálními vzdělávacími potřebami při vzdělávání, přizpůsobování se školskému prostředí, podpoře pedagogických pracovníků školy a komunikaci se zákonnými zástupci žáka. Činnosti AP pro žáky se zdravotním postižením nebo znevýhodněním jsou přímo závislé na charakteru postižení daného žáka, se kterým asistent pracuje. V pracovní smlouvě jsou pak tyto činnosti konkretizovány, tato smlouva je vytvořena na základě podkladů a doporučení Speciálně-pedagogického centra nebo Pedagogicko-psychologické poradny.

2.1 Kvalifikační předpoklady asistenta pedagoga

Podle zákona 563/2004 § 20, AP vykonávající přímou pedagogickou činnost ve třídě získává kvalifikaci několika způsoby:

1. *„vysokoškolským vzděláním získaným studiem v akreditovaném studijním programu v oblasti pedagogických věd,*
2. *vysokoškolským vzděláním získaným studiem jiného akreditovaného studijního programu:*
 - a) *programu celoživotního vzdělávání uskutečňovaném vysokou školou a zaměřeném na pedagogiku,*
 - b) *studiem pedagogiky,*
 - c) *absolvováním vzdělávacího programu pro asistenty pedagoga uskutečňovaného vysokou školou nebo zařízením pro další vzdělávání pedagogických pracovníků,*
3. *vyšším odborným vzděláním získaným ukončením vzdělávacího programu VOŠ v oboru vzdělání s pedagogickým zaměřením,*
4. *vyšším odborným vzděláním získaným ukončením jiného akreditovaného vzdělávacího programu:*
 - a) *vzděláním v programu celoživotního vzdělávání uskutečňovaném vysokou školou a zaměřeném na pedagogiku,*
 - b) *studiem pedagogiky,*
 - c) *studiem pro asistenty pedagoga,*
5. *středním vzděláním s maturitní zkouškou získanou ukončením vzdělávacího programu středního vzdělávání v oboru vzdělání s pedagogickým zaměřením,*
6. *středním vzděláním s maturitní zkouškou získanou ukončením jiného vzdělávacího programu středního vzdělávání:*
 - a) *vzděláním v programu celoživotního vzdělávání uskutečňovaném vysokou školou a zaměřeném na pedagogiku,*
 - b) *studiem pedagogiky, nebo*
 - c) *studiem pro asistenty pedagoga.“ (MŠMT, online, cit. 2016-02-18)*

Asistent pedagoga, který má dosažené střední vzdělání s maturitou a dosažené odpovídající pedagogické vzdělání (SŠ, VOŠ nebo VŠ se zaměřením na pedagogiku nebo alespoň kvalifikační kurz pro AP), může vykonávat tzv. *první vyšší úroveň činnosti*, ta tvoří bezprostřední pedagogickou činnost ve třídě, ve které jsou vzděláváni žáci se speciálními vzdělávacími potřebami.

Ve druhém stupni *nižší úrovně činnosti* – postačuje AP střední vzdělání s výučním listem nebo jen základní vzdělání, předpokladem je úspěšné dokončení kvalifikačního kurzu pro AP – jeho práce pak obnáší: pomocné výchovné práce ve škole nebo školském zařízení (doprovod, dozor, kopírování učebních materiálů, apod.).

Základní vzdělání pro asistenty pedagoga

1) „*Studiem pro AP získává jeho absolvent znalosti a dovednosti v oblasti pedagogických věd, které jsou součástí jeho odborné kvalifikace.*“ (§ 20 zákona č. 563/2004 Sb.)

2) „*Studium se uskutečňuje v zařízení pro další vzdělávání pedagogických pracovníků v délce trvání nejméně 120 vyučovacích hodin.*“ (předpis č. 317/2005 sb. vyhláška o dalším vzdělávání pedagogických pracovníků, akreditační komisi a kariérním systému pedagogických pracovníků)

3) „*Studium se ukončuje závěrečnou zkouškou před komisí. Po jejím úspěšném složení získává absolvent osvědčení.*“ (vyhláška č. 317/2005 sb.)

Tyto kurzy jsou zpoplatněné. Jejich aktuální nabídka je zveřejňována na webových stránkách ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy a na stránkách Národního institutu dalšího vzdělávání. Studium je zaměřeno na získání základních znalostí a dovedností z oblasti pedagogiky, které umožní absolventům vykonávat profesi asistenta pedagoga. Skládá se minimálně z 80 hodin teoretické výuky a 40 hodin odborné pedagogické praxe. Účastník studia je hodnocen průběžně. Po absolvování teoretické části skládá zkoušku ze získaných znalostí formou testu. Po absolvování praktické části obhájí závěrečnou práci. Teoretická část kurzu je rozvržena do čtyř tematických celků. První celek pojednává o škole, školní praxi a roli asistenta. Druhá část se zabývá podporou žáka se speciálními vzdělávacími potřebami. Třetí část líčí systém péče o žáka. Poslední část je věnována pedagogicko-psychologickým a kulturním specifickým v práci asistenta.

Ústav speciálně-pedagogických studií pedagogické fakulty Univerzity Palackého v Olomouci v rámci řešení projektu ESF OPVK „*Inovace činnosti speciálně pedagogických center při posuzování speciálních vzdělávacích potřeb*“ připravil v roce 2012 šest odborných publikací (viz.: <http://spc.upol.cz>), jejichž složkou jsou i přílohy na CD, ty se staly významným podporovatelem při činnosti AP u dětí/žáků/studentů se zdravotním postižením.

AP (pedagogický pracovník) musí ze zákona kromě podmínky odborné kvalifikace splňovat i další dispozice. Musí být:

- „*způsobilý k právním úkonům,*
- *být bezúhonný,*
- *zdravotně způsobilý,*
- *mít prokazatelné znalosti českého jazyka.*“ (zákon č. 563/2004 Sb.)

V neposlední řadě je důležité, aby měl asistent pedagoga zájem o svoji práci.

2.2 Osobností předpoklady asistenta pedagoga

Práce AP vyžaduje motivovaného člověka, k jehož základním charakteristikám patří osobnostní rysy, charakterizující tuto profesi:

- důslednost,
- empatie,
- flexibilita,
- komunikativnost,
- kreativita,
- laskavost,
- odpovědný přístup,
- schopnost týmové spolupráce,
- spolehlivost,
- trpělivost,
- tvořivost,
- vstřícnost,

Osobnostní předpoklady AP jsou chápány jakkoli, ale v očekávání ve vztahu k výkonu povolání, tedy po legislativní stránce pro danou profesi platí:

- aktivní přístup k práci,
- občanská bezúhonnost,
- ochota pomáhat,
- sociální citění, přirozený a kladný poměr k životu a lidem.

Ze všech možných požadavků na AP si podrobněji popíšeme některé schopnosti, které by měl mít AP působící ve třídě s žáky se sociálním znevýhodněním.

- *„AP by měl mít kladný vztah k dětem se sociálním znevýhodněním, měl by skutečně chtít s těmito dětmi pracovat a chtít jim pomoci k lepšímu vzdělání.*
- *AP by měl mít znalosti odpovídající činnosti, které bude vykonávat.*
- *AP by měl být empatický, měl by být alespoň z části schopen vidět svět očima dítěte, mít porozumění pro zájmy a priority dětí.*

- AP by měl umět komunikovat s rodiči žáků. Měl by být schopen formulovat sdělení jednoduše, jasně a srozumitelně, a umět jednat s rodiči sociálně znevýhodněných žáků respektujícím, partnerským způsobem.
- AP by měl pro správný výkon být schopen pracovat pod vedením učitele a umět se poučit z rad zkušenějších.
- AP by měl být i dostatečně trpělivý, aby mohl s méně nadanými žáky procvičovat látku tak dlouho, jak budou potřebovat, a zároveň být dostatečně razantní a důsledný, aby mohl i mezi staršími žáky působit svou přirozenou autoritou.“ (ASISTENT PEDAGOGA. CZ, online, cit. 2015-23-11)
- Vede si záznamy své pedagogické práce.

Obrázek 1: Vrchní strana deníku AP, základní údaje o žákovi

(Zdroj: Příručka o práci asistenta pedagoga, Špičáková 2014, str.16)

2.3 Pracovní náplň asistenta pedagoga

Jednoznačné určení náplně práce AP není jednoduché. Vše se podřizuje druhu a stupni postižení nebo znevýhodnění žáka a na konkrétní situaci ve třídě. Obsah práce AP vymezí ředitel školy po poradě s třídním učitelem, popřípadě se speciálním pedagogem (při plném úvazku: 20 až 40 hodin týdně). Podstatnou roli v pracovní náplni hraje i ročník, ve kterém dítě/žák/student studuje. Odlišné podpory a přístupu je potřeba v prvním ročníku a jiné na druhém stupni školy, protože v každém vývojovém období se mění jejich specifické potřeby.

V pracovní smlouvě jsou tyto aktivity konkrétně rozvedeny v příloze, kterou AP obdrží v tištěné podobě. Smlouva je vytvořena na základě podkladů a doporučení Speciálně-pedagogického centra (SPC) nebo Pedagogicko-psychologické poradny (PPP). „*Ředitel školy stanoví, zda bude mít AP pouze **přímou pedagogickou činnost** nebo zda bude vykonávat **nepřímou pedagogickou činnost**“ Ze zkoumání vyplývá, že pro účinný výkon práce AP je nezbytné, aby poměrným dílem asistentova úvazku byla i *nepřímá pedagogická činnost*, kterou Němec Z. a kol. v knize: *ASISTENT PEDAGOGA V INKLUZIVNÍ ŠKOLE* definuje takto:*

*„Společné přípravy a konzultace s učitelem, v jehož třídě asistent působí;
Účast na pedagogických radách a dalších poradách učitelského sboru;
Konzultace s pracovníky školního poradenského pracoviště (výchovný poradce, školní speciální pedagog...), případně také s pracovníky školského poradenského zařízení (PPP, SPC);
Profesní setkávání a konzultace s jinými asistenty pedagoga;
Z části konzultace se zákonnými zástupci a dalšími rodinnými příslušníky žáků;
Podíl na přípravě a vytváření pomůcek pro výuku;
Aktivní účast na přípravě individuálních vzdělávacích plánů pro žáky, se kterými asistent pracuje;
Podíl na průběžném i závěrečném hodnocení a klasifikaci dítěte/žáka/studenta;
Absolvování kurzů DVPP a samostudium;
Další profesní činnosti realizované mimo přímý kontakt s žáky.“* (Němec, Laurenčíková, Hájková, 2014, s. 57)

Jelikož jsou na tuto profesi kladeny důležitější nároky (přizpůsobení se aktuálním podmínkám a požadavkům daného prostředí) je nutností, aby *nepřímá* pedagogická činnost tvořila optimálně 20–35% z úvazku AP podle potřeby školy. Pracovní poměr na dobu určitou sjednává ředitel školy s AP, na dobu, po kterou bude integrovaný žák vzděláván ve škole a na dobu, po kterou dá krajský úřad souhlas se zřízením funkce. Obvykle se jedná o dobu jednoho školního roku. Je třeba opět zdůraznit, že AP pracuje vždy podle pokynů pedagoga a uplatňuje svůj podíl na pedagogických a speciálně pedagogických činnostech.

Obecné činnosti AP u žáků se zdravotním postižením v ZŠ

- „Podílí se na speciálně pedagogických metodách výuky čtení, psaní a počítání;*
- podpoře smyslového vnímání, pozornosti, koordinace myšlenkových operací a způsobu chování (v rámci multisenzoriální výchovy),*
- podíl na tréninku úpravy chování,*
- zájem na rozvoji grafomotoriky,*
- podíl na zajišťování speciální logopedické činnosti,*
- podpora v uplatňování alternativních komunikačních programů,*
- podíl na výuce Braillova písma a prostorové orientace,*
- účast na výuce znakové řeči,*
- podíl na prevenci sociálně patologických jevů,*
- podíl na budování funkčního využívání volného času,*
- doprovod při mimoškolních aktivitách - výlety, školy v přírodě.“ (Teplá, 2015, s. 49)*

Doporučené činnosti AP u dětí/žáků/studentů se sociálním znevýhodněním v MŠ, ZŠ a SŠ

„Pomoc žákům při aklimatizaci na školní prostředí;

- *pomoc pedagogům školy při komunikaci s žáky,*
- *kooperace se zákonnými zástupci,*
- *součinnost s romskou, popř. jinou komunitou v místě školy.“ (Teplá, 2015, s. 50)*

Hlavní úkol a náplň práce romského asistenta pedagoga představují tyto činnosti

- kooperace s romskou komunitou v místě školského zařízení,
- podpora dětem/žákům při adaptaci na školní prostředí,
- výpomoc pedagogům školy ve vlastní výchovně vzdělávací činnosti (komunikace, individuální přístup, odstraňování výchovných a vzdělávacích obtíží),
- pomoc během mimotřídních a mimoškolních činnostech (výlety, exkurze, apod.),
- kooperace se zákonnými zástupci dětí/žáků/studentů.

Doporučené činnosti AP u žáků SŠ a u maturitní zkoušky

Činnosti AP ve středním vzdělávání a při maturitní zkoušce vyplynuly z projektu MŠMT „Maturita bez handicapu.“ Konkrétní pravidla pro AP uvádějí webové stránky (<http://www.nova-maturita.cz/maturita-bez-handicapu-1404033473.html>),

nejvýznamnějšími závěry projektu jsou tyto skutečnosti:

- forma a míra pomoci AP je na předchozí ústní dohodě před započítím zkoušky, AP nezasahuje do řešení úloh;
- u žáka se středním stupněm omezení se asistence opírá o orientaci v testových materiálech, zacházení s testovými materiály psacím náčiním, kompenzačními pomůckami a zápisu testových odpovědí;
- AP se stává komunikačním článkem u skupiny s těžkým stupněm omezení mezi zkoušejícím a žákem

Projekt vymezil při maturitní zkoušce tyto funkce asistenta pedagoga:

Praktický asistent,

- *asistent zapisovatel,*
- *asistent předčítatel,*
- *motivující asistent,*
- *asistent modifikátor,*
- *asistent tlumočnick do znakového jazyka (dalších komunikačních systémů).*

(Teplá, Šmejkalová, 2010, s. 14)

Pro uvedené funkce jsou asistenti pedagoga cíleně proškolení. „*Dosud chybí zpětná vazba týkající se tlumočení do znakové řeči neslyšících - často je tlumočnick členem pedagogického sboru školy.*“ (Teplá, 2015, s. 51)

Činnosti AP u žáků/studentů mimořádně nadaných

AP zajišťuje plnění individuálního vzdělávacího plánu žáka s mimořádným nadáním v podobě doprovodu do jiných škol např. vyšších odborných či vysokých, odborných zařízení – planetárií, výzkumných ústavů, laboratoří, knihovny apod.

2.4 Asistent pedagoga - člen týmu

Vybudovat inkluzivní klima - otevřené a přátelské ke všem dětem značí spojit své síly k podpoře pozitivní atmosféry, spolupráce a respektu k odlišnosti. Pro kvalitní vzdělávání dětí/žáků se speciálními vzdělávacími potřebami je naprosto nevyhnutelná týmová spolupráce, za členy týmu lze považovat:

- třídního učitele (další učitelé, kteří ve třídě vyučují);
- školního speciálního pedagoga nebo psychologa;
- zástupce poradenského zařízení (SPC nebo PPP);
- **asistenta pedagoga;**
- rodiče začleněného žáka;
- ředitele školy.

Spolupráce asistenta pedagoga s učitelem

Odpovědnost za školní vzdělávání má třídní učitel a další vyučující účastníci se na vzdělávacím procesu začleněného žáka. Učitel zpravidla připravuje a koordinuje vzdělávací proces a je hlavním tvůrcem IVP žáka se SVP, dále plánuje, koordinuje práci AP v rámci vyučování a reflektuje postřehy. Od AP se očekává, že bude působit podle pokynů a vedení, neznamená to, že nebude vyvíjet vlastní iniciativu, naopak aktivní přístup, tvořivost a kreativita je víc než žádoucí.

Pro harmonickou spolupráci mezi učitelem a AP je důležité stanovení kompetencí a vzájemná informovanost, k tomu jsou důležité pravidelné pracovní schůzky, na nichž celý vzdělávací proces hodnotí a společně hledají vhodná řešení. Učitel na těchto schůzkách předkládá další instrukce, náměty pro práci a přípravu se začleněným žákem, ale i s ostatními dětmi ve třídě. Organizace výuky by pak za přispění AP měla v co největší možné míře zapojit začleněného žáka do práce třídy, nikdy by neměla mít převahu nad kolektivní prací všech dětí v celé třídě.

Spolupráce asistenta pedagoga se školním speciálním pedagogem

Školní speciální pedagog i AP mají k sobě blíž, než se zdá na první pohled. Oba se zabývají individuální podporou žáka. Pokud má škola dlouhodobou zkušenost s funkcí asistenta pedagoga, lze předpokládat, že vedení školy již vytvořilo asistentovi potřebné

zázemi ve smyslu srozumitelně definované náplně práce. V případech, kdy škola potřebnou zkušenost nemá, může být klíčovou osobou školní speciální pedagog (ŠSP), který pomáhá asistentovi pedagoga porozumět školnímu prostředí, orientovat se v problematice metodiky učení, výchovných obtíží, zdravotních postižení v celém jeho spektru. ŠSP poskytuje AP metodická setkání, konzultace, umožňuje náslechy v hodinách. ŠSP dále podporuje týmovou spolupráci pedagog – asistent pedagoga, kde napomáhá k objasnění představ o vedení hodiny (cíl hodiny, metody práce, techniky, metodická rizika hodiny, průběh hodiny – kdy má žák zaměřit pozornost na učitele, kdy má pracovat samostatně a kdy je mu poskytováno individuální vedení). Pokud se jedná o čerstvého absolventa AP, osvědčuje se v počátku společná příprava na další den se ŠSP.

Spolupráce asistenta pedagoga s poradenskými zařízeními

AP má právo jako člen týmu využívat služeb poradenských zařízení, která nejen, že spolupracují se školou ale i zpravidla navrhují zřízení místa asistenta pedagoga. Jsou jimi speciálně pedagogická centra (SPC) a pedagogicko-psychologické poradny (PPP). Obě tato zařízení vypracovávají **doporučení přispění asistenta pedagoga** vzhledem ke speciálním vzdělávacím potřebám dítěte, žáka nebo studenta se speciálními vzdělávacími potřebami. Posudek školského poradenského zařízení je nepostradatelný pro ředitele školy ve smyslu ustanovení § 16 odst. 9 školského zákona č. 561/2004 Sb.: „..... V případě dětí, žáků a studentů se zdravotním postižením a zdravotním znevýhodněním je nezbytné vyjádření školského poradenského zařízení“. Doporučení zpravidla obsahuje:

- „opodstatnění zřízení úlohy AP v konkrétní škole,
- *rozměr podpory AP (doporučená výše zaměstnaneckého úvazku asistenta pedagoga, popř. i doba jeho uplatnění ve škole – doba trvání zaměstnaneckého poměru),*
- *obsah jeho pracovní funkce (plán pracovní náplně) a návrh na následující poskytované podpůrné služby.“*

Na základě diagnostického vyšetření pracovníci (SPC, PPP) připravují podklady pro tvorbu individuálně vzdělávacího plánu (IVP) ve smyslu § 18 školského zákona č. 561/2004 Sb., dále poskytují školám (pedagogům, asistentům pedagoga) poradenství

v oblasti vzdělávání, v některých případech zapůjčí školám didaktické pomůcky a odbornou literaturu. Několikrát během školního roku navštíví začleněného žáka přímo ve škole během vyučování a sledují, jak se daří integrace za přispění asistenta pedagoga.

PPP navrhují funkci asistenta pedagoga především na „základě § 2 písm. d/ a § 5 odst. 3 písm. b/ vyhlášky č. 72/2005 Sb.“ o poskytování poradenských služeb ve školách a školských poradenských zařízeních,

SPC navrhují funkci asistenta pedagoga především na „základě § 6 odst. 4 písm. a/ vyhlášky č. 72/2005 Sb.“ o poskytování poradenských služeb ve školách a školských poradenských zařízeních. (MŠMT, online, cit. 2015-12-22, s. 6)

Pomoc a podpora asistentovi ze strany školských poradenských zařízení není vázána na ŠPZ, kde je žák se SVP klientem, ale v případě potřeby může AP kontaktovat jiné specializované zařízení oborově zaměřené (etopedie, tyflopédie, surdopedie, ...). Výměna a sdílení informací o konkrétním žákovi se SVP může probíhat na základě dohody s rodiči i učitelem.

Spolupráce a komunikace asistenta pedagoga s rodiči začleněného žáka

Komunikace s rodiči za přispění AP, je důležitou součástí komplexní péče o začleněné dítě se speciálními vzdělávacími potřebami. Za nenahraditelnou, zato velmi důležitou, bývá spolupráce u žáků se **sociálním znevýhodněním**. Rodiče o kontakt s učiteli často nestojí, vyhýbají se z obavy nepříjemné kritiky, nepochopení či nedorozumění, proto je u sociálně znevýhodněných žáků dobré znát sociální zázemí. Ono zmiňované zázemí brzdí žáky v podobě sociálních handicapů (často žák vyrůstá v rodině kde je nedostatek finančních prostředků, nejisté bydlení, nedostatek potravin a ošacení), nepodnětného rodinného prostředí k přizpůsobování se školskému prostředí. Proto by se AP k rodičům dítěte s postižením, znevýhodněním měl chovat stejně jako ke všem ostatním rodičům.

Vzájemná komunikace mezi AP a rodiči o prospěchu a chování dítěte by měla fungovat na dohodě a může být různá:

- **ústní** – při předávání dítěte/žáka/studenta před nebo po vyučování (je dobré vyzvednout a pochválit pokroky a navrhnout řešení k odstranění nedostatků),
- **písemná** – v žákovské knížce, samostatném komunikačním notýsku, formou e- mailů (informujících o průběhu vyučování, zadaných domácích úkolech a doporučeních pro domácí přípravu),
- **telefonická** – prostřednictvím pevné linky či mobilního telefonu,
- **elektronická** – s využitím webových stránek školy nebo elektronickou poštou,
- **fotodokumentace** – osvědčená metoda u dětí/žáků s těžkým zdravotním postižením více vadami bez schopnosti samostatné komunikace,
- **domácí doučování** – je prospěšné k utváření pedagogických kompetencí u rodičů;
- **osobní kontakt** rodičů žáka v jejich domácím prostředí;
- **společná setkání - pozvání do školy** (předpokladem je již dříve vytvořený důvěrný vztah).

3 INKLUZIVNÍ VZDĚLÁVÁNÍ ZA PŘÍSPĚNÍ AP

„Inkluze je nikdy nekončící proces, ve kterém se lidé s postižením mohou v plné míře zúčastňovat všech aktivit společnosti stejně jako lidé bez postižení“ (Slowík 2007, s. 32).

Podpora společného vzdělávání dětí, žáků a studentů v běžné škole, v hlavním vzdělávacím proudu, všude tam, kde je to v jejich zájmu, je dlouhodobě jednou z předností Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy. Podstatnou novinkou, kterou přináší poslední novela školského zákona platná s účinností od 1. září 2016, je záruka podpory každého žáka, který ji potřebuje k tomu, aby mohl překonat překážky při vzdělávání, a požádá o ni. Těmito překážkami může být zdravotní postižení, specifická porucha učení nebo nedostatečná znalost vyučovacího jazyka a podobně. Garance podpory znamená, že MŠMT zaručí financování široké řady tzv. podpůrných opatření, na něž takové děti nově získají oprávnění. Změny, které postupně vstoupí v platnost od září 2016, způsobí zvýšené nároky na práci pedagogů, asistentů pedagoga i pracovníků školských poradenských zařízení. Činnosti, které již školy mnohdy uskutečňovaly, budou placeny ze státního rozpočtu, a to pružněji a rychle. Jinými slovy tak, aby dítě podporu, kterou potřebuje, dostalo co nejdříve. Učitelé budou moci využívat odbornou pomoc ze strany asistenta pedagoga, dalšího učitele, nebo specialistů, aby mohli účinně vzdělávat žáky s vyšší mírou podpory, a zároveň díky této podpoře vytěží čas i pro žáky nadané.

V této kapitole se vrátíme k některým aspektům začleňování dětí se znevýhodněním do běžného prostředí ve škole i mimo ni a doplníme už řečené o další, především, o praktické informace, rady a podněty.

Chceme-li dítě/žáka/studenta se zdravotním postižením připravit na příští život v hlavním vzdělávacím proudu, musíme se při vzdělávání a výchově zabývat zajištěním hlavních podmínek potřebné podpory. Aby podpora AP byla účinná, potřebujeme znát co nejvíce informací o dítěti a jeho znevýhodnění a možnostech, které se (výchova a vzdělávání) proto nabízejí. Pro AP je dostatek informací základním předpokladem účinného přístupu a kvalitní práce.

3.1 Mentální postižení

„*Mentální postižení je vývojová porucha integrace psychických funkcí, která postihuje jedince ve všech složkách jeho osobnosti - duševní, tělesné i sociální. Nejvýraznějším rysem je trvale narušená poznávací schopnost. Švarcová (2006) označuje mentální postižení jako "trvalé snížení rozumových schopností, které vzniklo v důsledku poškození mozku."* Eventuality výchovy a vzdělávání jsou omezeny v závislosti na stupni postižení. „*Mentální postižení je stav charakterizovaný celkovým snížením intelektových schopností. U lidí s mentálním postižením dochází k zaostávání vývoje rozumových schopností, k odlišnému vývoji některých psychických vlastností a k poruchám v adaptačním chování. Jedná se o stav trvalý, který je buď vrozený nebo časně získaný*“ (Pipeková, 2010, s. 289; Švarcová, 2006, s. 28 - 29).

Jedním ze základních faktorů ovlivňující úspěšnost integrace žáka s mentálním postižením je připravenost školy na jeho přijetí. Důležitá je odborná úroveň jednotlivých pedagogů a AP, jejich shoda v názorech na integrační tendence na běžných školách. „*Na příchod mentálně postiženého žáka musí být připraveni nejen spolužáci, ale i jejich rodiče. Významnou roli hraje odbornost učitelů, většina nemá speciálně pedagogickou kvalifikaci, ale mnozí z nich mají zájem o systematické speciálně pedagogické vzdělávání na vysokých školách*“ (Pipeková, 2003, s. 146). Integrovaní žáci s mentálním postižením jsou vzděláváni podle IVP, který je sestaven na základě některého vzdělávacího programu pro žáky s mentálním postižením (program zvláštní, pomocné školy) dle směrnice *k integraci dětí a žáků se speciálními vzdělávacími potřebami*. AP může významně svou prací podpořit dítě/žáka/studenta s MP v začlenění do kolektivu dětí bez postižení. Je dobré, aby znal potřeby dítěte, vhodně zvolil metody práce k jeho podpoře. Žák s MP má především problémy v:

- hrubé a jemné motorice,
- hyperaktivitě,
- komunikaci,
- myšlení,
- pozornosti,
- schopnosti soustředit se,
- snadné unavitelnosti,

- úzkosti/fobii,
- zapamatování, aj.

V následující bodech odhalíme jak AP může za pomoci jednoduchých zásad čelit zmíněným problémům.

Jasně a jednoduché pokyny – je důležité mluvit zřetelně a pomalu, zadávání úkolů musí být jednoduché, jasné, podané dětem/žákům srozumitelnou formou/jazykem. Vyplatí se ověřit si pomocí jednoduchých otázek, zda dítě/žák porozumělo. AP by si měl najít způsob jak poznat, že mu žák s mentálním postižením rozumí. Může se ptát například takto: „*Můžeš mi vlastními slovy vysvětlit, jak jsme se domluvili?*“ Neptejte se: „*Rozuměl jsi mi?*“ Lidé mnohdy odpoví ANO, i když Vás třeba nechápu!

Motivace – pozitivní, negativní. Pro žáky s mentálním postižením hraje větší roli motivace zaměřená emotivně a názorně než racionálně. Žáci s mentálním postižením s vděkem od AP přijímají narativní motivaci, která dává prostor fantazii typu: „Představte si, že...“, „Co byste dělali, kdyby...“. Mezi nejjednodušší pozitivní motivaci patří pochvala, pohlazení, odměny (typu – obrázek, razítko, papírový dukát, sladkost) nebo oblíbená činnost (návštěva chovatelského kroužku, práce na počítači, procházka, kreslení, hra), lze zapojit emoce „Uděláš mi radost, když budeš hezky pracovat.“ Zpočátku se AP vyplatí žáka odměňovat častěji a postupem času klást vzdálenější cíle.

Zásada názornosti – již u Komenského platila didaktická zásada názornosti, která u žáků s MP platí nadmíru. Pomáhá doplnit a dokreslit informace, které žákovi AP podává. Mezi vizuální pomůcky patří: Prezentace v Power Pointu nebo v jiném programu (fotky, symboly, piktogramy, ilustrace a použití flipchartu). Výborné je výuku doplnit názornou konkrétní pomůckou, žák si může pomůcku vzít do ruky, ochutnat, přičichnout, vyzkoušet drsnost, lepkavost povrchu apod. Zapojení všech smyslů napomáhá k lepšímu a efektivnějšímu učení.

Střídání činností – děti/žáci s mentálním postižením obvykle pracují pomaleji. To je potřeba mít na paměti během vzdělávání. AP je ten, který nejlépe zná potřeby a chování dítěte/žáka a průběžně sleduje, v jaké je žák formě a podle toho určuje přestávky. Je tedy dobré poskytnout prostor pro odregování, střídat častěji činnosti, zařadit např. relaxační

a uvolňovací cviky apod. Obecně platí, že i lidé bez postižení se intenzivně dokáží soustředit pouhých 20 minut. U žáků s mentálním postižením to bude ještě méně.

Zásada soustavnosti - časté opakování: „*práce žáků s mentálním postižením se musí vyznačovat systematičností, návyk soustavnosti je ovšem u nich třeba dlouhou dobu cvičit, neboť svojí povahou (hlavně malou řídicí úlohou rozumu) tíhnou k živelnému a nystematickému poznávání*“ (Valenta 2012, s. 61). Zásada opakování „*souvisí s kategorií základního učiva, tedy s okruhem těch poznatků, se kterými se žák v životě opakovaně střetává a v nichž by se měl umět orientovat*“ (Valenta 2012, s. 61). Je dobré zvolit rozmanité formy pro přilákání pozornosti dítěte (vkládání slov, obrázků do textu, skládání vět z jednotlivých slov, slovní fotbal apod.).

Zásada zapojení a procvičování motoriky - vývoj tzv. *hrubé a jemné motoriky*, to označuje pohyby a jejich koordinaci. Je nejdůležitějším předpokladem pro zvládnutí schopnosti psaní. Zřetelná neobratnost neovlivňuje pouze psaní, ale působí i na množství práce ve výtvarné výchově, pracovním vyučování, tělesné výchově apod. Před samotným psaním provádí AP cvičení paží, uvolnění tzv. pletence ramenního – pohyby rukou, ramen - kroužení, kroužení předloktím, mávání, střídavé upažení a vzpažení apod. Hra na panáčka „Hadráčka.“ Klasická hra (pro relaxaci o přestávce), vhodná na uvolnění ramenního kloubu je „školka“ se švihadlem.

Jemná motorika - k rozvoji jemné motoriky prospívá řada cvičení prováděných v jiných předmětech: modelování, konstrukční činnosti, omalovánky, vytrhávání a skládání z papíru, navlékání korálek. Dalšími cvičeními, která provádíme před psaním i v jeho průběhu, jsou: pohyby prstů (klavír, ťukání apod.), rovněž sestavy z dlaní.

Strukturované učení – tato strategie vzdělávání byla vyvinuta pro vzdělávání dětí s autismem, výborně se osvědčila také u dětí s MP, podrobněji si ji objasníme v podkapitole 3.2 Žák s autismem.

3.2 Žák s autismem

Nejdůležitější „kompenzační“ pomůckou pro úspěšnou integraci žáka s PAS (porucha autistického spektra) je AP. Hovoříme-li o vzdělávání dětí v běžném vzdělávacím proudu, jde nejčastěji o dítě/žáka s **Aspergovým syndromem, dětským nebo atypickým autismem**. Od každého AP v MŠ a ZŠ se očekává, že beze zbytku zvládne podporu dítěte/žáka v přímé práci, že bude nápomocen vyučujícím při přípravě pomůcek, které jsou často k výuce žáků s PAS nezbytné, že to budou právě oni, kteří budou v pravidelném kontaktu s rodiči integrovaných žáků. Pro úspěšnou podpůrnou činnost AP je třeba pochopit, že školní prostředí pro žáky s tímto deficitem je velmi náročné a že pochopení zvláštností v chování a vnímání a specifický přístup k nim, může přispět k jejich úspěšnému fungování. Asistent pedagoga vydá v průběhu vyučování řadu pokynů, poskytne žákovi mnoho informací. Podpora je při vzdělávání žáka s PAS velmi náročná, vyžaduje řadu teoretických znalostí z této problematiky a schopnost využívat specifické metody práce. V neposlední řadě je náročná na zvládnutí různých situací v třídním kolektivu (vyžaduje trpělivost, toleranci, empatii).

Autismus je jednou z nejvýraznějších poškození dětského mentálního vývoje, řadí se mezi souhrnné vývojové poruchy. Individuálním rysem jsou poruchy (tzv. triáda):

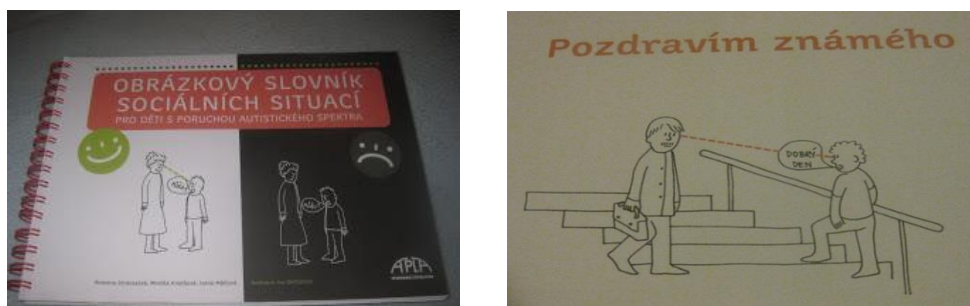
- sociální chování - interakce,
- problémy v oblasti verbální i neverbální komunikace,
- narušená schopnost představivosti – imaginace, která se projevuje neobvyklými nebo omezenými, mnohdy stereotypními aktivitami nebo zájmy.

Dětský autismus – představuje jádro poruch autistického spektra a je nejlépe prostudovanou pervazivní vývojovou poruchou. Jedná se o vrozenou poruchu některých mozkových funkcí. „*Stupeň závažnosti poruchy bývá různý, od mírné formy (málo mírných symptomů) až po těžkou (velké množství závažných symptomů). Problémy se musí projevit v každé části diagnostické triády. Specifický projev deficitů charakteristických pro autismus se mění s věkem*“ (Thorová, 2006, s. 177).

Atypický autismus - podle Hrdličky (2004, s. 13) „*diagnózu atypického autismu použijeme, jestliže porucha zcela nespĺňuje kritéria pro dětský autismus buď tím, že nejsou naplněny tři okruhy diagnostických kritérií nebo je opožděný nástup po třetím roce života. U dítěte najdeme řadu specifických sociálních, emocionálních a behaviorálních symptomů, jež se shodují s potížemi dětí s autismem.*“

Aspergrův syndrom - sociální zvláštnosti nejsou u tohoto syndromu tak jasné jako u autismu. Děti/žáci s Aspergerovým syndromem se potýkají s mnoha problémy, zejména v následujících oblastech: orientace v prostoru a čase, selhávání v chápání sociálních situací, potíže v mezilidských vztazích, nedostatečné porozumění emocím a také problémy v oblasti verbální a neverbální komunikace. Podporu při řešení některých zmíněných obtíží můžeme hledat například v literatuře: *Obrázkový slovník sociálních situací*, tato publikace pomůže nejen dětem/žákům s Aspergerovým syndromem pochopit a rozklíčovat situace každodenního života, ale i AP v názorné ukázce.

Obrázek 2: Obrázkový slovník sociálních situací

(Zdroj: *Jiný svět*, online, cit. 2015–12–28).

Strukturované učení - systém napomáhající dětem/žákům porozumět tomu co se od nich očekává. Základní pravidlo: pracovat zleva doprava a shora dolů. Mezi principy strukturovaného učení řadíme:

- Individualizaci,
- strukturalizaci,
- vizualizaci,
- motivaci.

Princip individualizace - pro práci AP to znamená, že se bude snažit hledat příčiny problémů, které se při vzdělávání objeví, bude používat takové pomůcky, kterým bude dítě rozumět a umět s nimi pracovat, bude s ním komunikovat tak, aby mu dítě rozumělo a dokázalo se dobře orientovat.

Princip strukturalizace – dítěti s PAS by mělo být vytvořeno takové prostředí, ve kterém se bude cítit jistě a bude se mu dobře pracovat. K tomu pomůže jednoznačně viditelné uspořádání prostředí, času, činností a prostoru. Většině žáků s PAS vypomůže mít určené místo v lavici. Obecně se hovoří o dvou variantách: vpředu před stolem učitele nebo vzadu v poslední lavici. Místo vzadu se hodí pro žáka, který potřebuje individuální vedení asistenta pedagoga, neboť může mít lehce odklonitelnou pozornost nebo se rychleji unaví, potřebují častější relaxační přestávky.

Obrázek 3: Uspořádání činností

Obrázek 4: Vizualizace

(Zdroj: AUTISTÉ – JIHU, *Uspořádání činností*, online cit. 2016 – 02-18. GOOGLE, *Vizualizace*, online, cit. 2016 – 02-18)

Vizualizace (pro děti s PAS je typické dobré zrakové vnímání). Některým dětem stačí tuto informaci říct, jiné ji potřebují nakreslit, vyfotit nebo napsat. Ke znázornění používáme různé psané texty, fotografie, obrázky. Důležité je, aby dítě porozumělo instrukcím, řídilo se podle nich a pracovalo samostatně (různé formy režimů, rozvrhů, programů - vizuální podoba). Ke snazší orientaci s jednotlivými režimovými kartami manipuluje žák sám, může je z režimu odkládat, nebo si posouvá šipku, odškrťává ze seznamu úkolů, odstrihává činnosti, které již splnil.

3.3 Žák s tělesným postižením

Kategorie dětí/žáků která je nejrozšířenější a má společný znak: sníženou kvantitu a kvalitu pohybu na rozdíl od dětí zdravých. Nelze do této skupiny zařadit děti s vrozeným či během porodu vzniklým onemocněním - *dětská mozková obrna, Downův syndrom, centrální hypotonie* aj., ale i odlišná traumata - úrazy, pády, otřesy mozku aj., které dítě prodělalo během vývoje. Je možno sem začlenit - *skoliotické držení či vadné držení těla*.

Učitel a asistent pedagoga, kteří působí u tělesně postižených (dále jen TP), oslabených či nemocných žáků, by měli dobře znát podmínky, ve kterých pedagogické působení probíhá. „*Podmínky totiž ovlivňují průběh výchovného působení a současně se samy mění pod jeho vlivem. Z toho vyplývá, že pedagog poznává podmínky, ve kterých své žáky vychovává a vzdělává, a zároveň je vytváří*“ (Kopecká in Čadová 2012, s. 30). V odborné literatuře se většinou uvádějí podmínky vnitřní a vnější.

Vnitřní podmínky – u dětí/žáků s tělesným handicapem mohou být značně různé. Jejich vyřešení vyžaduje spolupráci pedagogů a ostatních odborných pracovníků: lékařů, fyzioterapeutů, psychologů, speciálních pedagogů atd. AP by měl obrátit svou pozornost tam, kde je třeba, vycházet z návrhů SPC, a řídit se IVP. Zpravidla platí, že obsah vzdělávání žáků s TP se zásadně neodlišuje od vzdělávání ostatních žáků. Děti/žáci s TP se mnohem častěji neobejdou bez opory zahrnující činnosti osobní asistence (pohyb a přesun po budově školy, použití toalety, příprava pomůcek na vyučování, polohování, relaxace, psaní, komunikace, prostorová orientace a představitost).

Vnější podmínky

- materiálně-technické (bezbariérové prostředí – výtah, nájezd, plošina aj.),
- kompenzační a edukační pomůcky – do třídy speciální lavice a židle, koberec/neklouzavá podložka pro snazší pohyb, žíněnka/matrace k odpočinku a protažení, speciální pomůcky podle doporučení SPC (magnetická deska na pracovní stůl, speciální nástavce na tužky, počítač se speciální klávesnicí apod.)
- organizační (denní rozvrh, pracovní místo, metody a formy edukace, motivace, komunikace),
- personální (učitelé, vychovatelé, asistenti pedagogičtí, osobní asistenti, vedení školy a všichni ostatní zaměstnanci školy).

3.4 Žák se sluchovým postižením

Výuka dítěte/žáka se sluchovým postižením (dále SP) značně mění běžné pojetí výuky na ZŠ, vyvolává potřebu skupinové práce, je žádoucí dělení hodin na dílčí úseky, zavádění netradičních metod a forem výuky. Učitel by měl modifikovat učební plán tak, aby byl dostupný i žákovi se sluchovým postižením. Učitel s podporou AP by měl dokázat zapojit všechny žáky do rozmanitých učebních aktivit, používat pedagogický takt, velmi citlivě vnímat speciální vzdělávací potřeby a flexibilně upravovat výukové materiály a další zdroje, ze kterých čerpá. Žák se SP by měl sedět ve 2.–4. lavici, nejlépe v prostřední řadě či řadě u okna směrem do třídy. Učitel, AP si hlídá, aby nikdy neměl světlo v zádech, nezakrýval si obličej, nechodil při výkladu po třídě a otáčel se k dítěti zády. Vše důležité píše na tabuli, učivo zapisuje do kontaktního notýsku pro rodiče.

Poslání asistenta pedagoga u dětí/žáků se sluchovým postižením se opírá: *„Ve vysvětlování slovní zásoby; V pečlivém záznamu vyučovací látky; V artikulačním tlumočení, případně tlumočení do znakového jazyka; V pomoci při sociální adaptaci v novém prostředí; V pomoci při získání pracovních návyků; Při trénování soustředěnosti; Po domluvě s učitelem pracuje AP s dítětem podle IVP; Při vytvoření struktur vyučovacích hodin; Při výkladu textu, eventuálně učební látky podle stanovených vzdělávacích programů a pokynů učitele; Umožnění rychlejšího předávání informací; Plynulou a pružnou komunikaci mezi pedagogy a žáky; V jeho přítomnosti po celou dobu vyučovací hodiny; Účastní se schůzek, které se bezprostředně týkají integrovaného žáka; Při přípravě pomůcek na vyučování (obrazových i písemných); S orientací po školní budově; Při přesunech mimo budovu upozorňuje žáka na změnu činnosti, případně na hrozící nebezpečí; Při sebeobslužných činnostech; S doučováním a přípravou na výuku i mimo vyučovacích hodin v rámci ŠK a ŠD; Při spolupráci se zákonnými zástupci žáka.“* (Potměšil, M., 2012, str.40-41)

V komunikaci by se měl AP s dítětem/žákem se SP podle Tiché a Doležalové (in Potměšil, 2012, s. 49) zajímat o níže uvedené specifičnosti:

- *„AP nekřičí, porozumění řeči se tím nezlepší.*
- *AP (u malých dětí) může doplnit slovo významovými zvuky (zvířete, dopravního prostředku apod.).*
- *AP koriguje tempo řeči a melodii - obsahu sdělení, tázací věta má jinou intonaci než oznamovací.*
- *AP mluví v gramaticky správných větách.*
- *AP mluví v kratších větách, s krátkou pauzou.*
- *AP nezapomíná na pozitivní zpětnou vazbu.*
- *AP si při komunikaci neustále ověřuje, zda dítě/žák porozuměl a pochopil sdělované informace.*
- *AP upoutává pozornost na zdroje zvuků v jeho okolí.*
- *AP v komunikaci nezakrývá obličej (při čtení, s hračkou apod.).*
- *Pro upoutání pozornosti - učitel, AP může využít jemný dotyk na ruce nebo zabouchat na stůl (vibrace).*
- *Při odezírání je chybou učitele/ AP nechat mluvit více osob najednou (dítě se nemůže orientovat, na koho se má soustředit).*
- *U přecházení na jinou činnost, je důležité upozornění a naznačení o jakou činnost půjde.*
- *U dětí/žáků se dříve dostavuje únava (během komunikace se více soustředí na zrakové vnímání a odezírání).*
- *Učitel, AP si uvědomují, že dítěti/žákovi sdělují neznámé pojmy, je vhodné užít obrázek, předmět či zdramatizovat situaci (pochopení sdělovaného co nejpřesněji a nejlépe).“*

3.5 Žák s narušenou komunikační schopností

U většiny dětí/žáků s narušenou komunikační schopností (NKS) se projevují další překážky v oblasti percepce a motoriky. Často bývá narušeno sluchové i zrakové vnímání, objevují se obtíže v grafomotorice, vizuomotorice a pravolevé orientaci. U těchto dětí/žáků se přidružují nedostatky v koncentraci pozornosti a v krátkodobé paměti. Asistent pedagoga připadá v úvahu u dětí/žáků s NKS *receptivních dysfázíí*, případně u *afázíí*, a u žáka s mutismem nebo u kombinovaných postižení většinou u dětí/žáků s dětskou mozkovou obrnou (kde je v některých případech prakticky verbální komunikace nemožná). AP je pilířem v podpoře dítě/žáka s těžkou formou NKS na ZŠ. Ve třídě působí jako „zprostředkovatel“ mezi dítětem/žákem s postižením a zdravými spolužáky, jako prostředník mezi učitelem a žákem (vysvětluje, případně opětovně podává informace v jednodušší verzi). Učí dítě/žáka orientovat se dle klíčových slov, pomáhá dítěti rozvrhnout a realizovat zadání, kontroluje zápisky, udržuje dobré klima ve třídě, aby bylo možné co nejvíce začlenit žáka s NKS do třídního kolektivu. Přístup AP k dětem/žákům s NKS může vycházet z charakteristik tzv. zdravé komunikace:

- **Bezprostřednost reakce** – AP reaguje ihned, případně s malým časovým odkladem, nenechává odpovědi na pozdější dobu (odklady reakcí vedou k poruchám kontaktu i vztahu mezi žákem a AP).

- **Kognitivní přizpůsobování** – AP se při funkční komunikaci přizpůsobuje slovníku, zařazuje mimoslovní projev a zajímají ho stanoviska žáka.

- **Zájem o druhého** – učitel, AP dává najevo zájem o komunikačního partnera, udržuje zrakový kontakt z očí do očí, pozorně naslouchá, je trpělivý, s přátelským pohledem i hlasem (nelistuje dokumenty, když na druhého mluví).

- **Reciprocita** (vzájemnost), každé dítě/žák s NKS má možnost (časovou, prostorovou) vyjádřit se přibližně stejnou měrou v dialogu i při komunikaci ve skupině/třídě.

- **Otevřená komunikace** – výhodou je, umí-li komunikační partner (učitel, AP) udržet otevřenou komunikaci, kdy dítě/žák otevřeně sděluje své pocity, názory, postoje.

- **Pozitivní komunikace** - pozitivní aspekty, jsou efektivnější než „negativistická“ formulace (např.: „Nebudeme se Janě posmívat, když mluví.“), kdy vytkneme záporné stránky. Účinnější bude pozitivní formulace, která vede k posílení žádoucího chování a jeho opakování („*Libí se mi, že Janě nasloucháte...*“).

3.6 Organizace vyučování – zapojení asistenta pedagoga

Pro pěstování inkluzivního vzdělávání má smysl organizace práce ve třídě, v níž působí AP (vzájemná komunikace, spolupráce, přípravy na vyučování a dohodnutí společného postupu), aby se do ní v co největší míře zapojily/i všechny začleněné děti/žáci. V dnešní době nikoho nepřekvapí, že lavice ve třídě mohou být uspořádány do kruhu, čtverce či obdélníku, vždy je užitečné pamatovat s rozestavením a uspořádáním lavic na začleněného žáka. K dokonalé inkluzi se dostává, sedí-li AP spolu s žákem v jedné lavici, nebo má AP vyčleněné místo někde stranou a přispěchá na pomoc, je-li potřeba. Rozdílné nároky na vybavení místa a prostor má dítě s tělesným postižením, jiné s mentálním a smyslovým postižením a jiné s autismem. V inkluzivním vzdělávání se kladně osvědčily netradiční formy výuky:

Skupinová výuka – žáci pracují ve skupinách (např.: podle obtížnosti úkolů, výkonu, povaze činnosti, učebního tempa jednotlivých žáků), plní určitou roli/úlohu („časoměřič, kontrolor, organizátor“ apod.). Tato výuka učí žáky vzájemné komunikaci a rozvoji sociálních dovedností, neboť potřebnou podporu poskytují spolužáci, AP práci sleduje a není-li nezbytné, nezasahuje do ní.

Kooperativní vyučování – skupinová forma výuky; Jednotlivec je napomáhán činností skupiny a celá skupina má prospěch z činnosti jednotlivce, vše je přínosné pro budování sociálních dovedností. Partnery při plnění úkolů jsou učitel a AP, pozorují dění ve třídě, a podporují kde je potřeba.

Aktivizační metody – vzdělávání postavené na činnorodé účasti žáků (zkušenost žáka = myšlení, řešení problémů) ve výuce formou diskuse, výukové hry, kde je podpora AP většinou potřebná. Cílem této metody je uvolnit prostor ke komunikaci mezi učitelem a žákem a učitelem a AP.

Peer teaching (učení žáka žákem) – začleněný žák pracuje na zadaném úkolu za podpory spolužáka s nímž sedí v jedné lavici (děti se učí lépe od svých vrstevníků). Tento postup je nejúčinnější pro předávání informací začleněným žákům.

4 ANALÝZA PŘÍPADOVÝCH STUDIÍ

Tato kapitola bakalářské práce je věnována výzkumu. Zkoumání je zaměřeno na skutečnou podporu, kterou AP během své práce vykonává, eventuálně na stanovení případných negativ, které AP v této práci odkryli i na určení odlišnosti jejich představ o práci od skutečnosti v níž se ocitli. Rozpoznáme, zda se AP ve třídě uplatňuje jako druhý pedagogický pracovník, nebo jako osoba, která začleněnému žákovi i všem ostatním žákům třídy skýtá sociální oporu. Na závěr jsou poznatky porovnány z hlediska:

- náplně práce asistenta pedagoga podle vyhlášky,
- z hlediska náplně práce asistenta pedagoga uvedené v pracovní smlouvě,
- z hlediska náplně práce asistenta pedagoga v praxi.

Ve výzkumu bude aplikovaná metoda zpracování sedmi případových studií asistentek pedagoga, které byly ochotny sdělit informace o sobě a o své práci. Tyto respondentky z okresu Česká Lípa poskytly od ledna do února 2016 rozhovory. Během těchto různých setkáních bylo získáno velké množství údajů týkajících se práce asistenta pedagoga. Všechny asistentky, jejichž případové studie byly zpracovány ve výzkumu, souhlasily s nahráváním do zvukových souborů, kde byly všechny odpovědi zaznamenány a následně využity k vypracování případových studií.

Metodologická východiska případové studie

Z hlediska sledování cíle bakalářské práce nás zajímaly poznatky, názory, přístupy a informace od věkově zcela odlišných asistentek pedagoga, které působí na ZŠ v okrese Česká Lípa (Česká Lípa, Mimoň, Doksy, Jablonné v Podještědí). Jejich vstřícnost nám dovolila porozumět této práci z různých směrů. Díky metodě případové studie se asistentky pedagoga mohly vyjádřit tak, jak práci samy prožívají.

Jména asistentek i žáků jsou z důvodu ochrany práv osobnosti dítěte změněna.

4.1 První případová studie

Denisa – 22 let, ZŠ Slovanka - Česká Lípa – u integrovaného žáka - s **Aspergovým syndromem a ADD** - chlapec Matěj 1. třída ZŠ.

- úvazek činí 0,5/20 hod./ týden, platová třída 7;
- 2 hodiny týdně dochází AP za chlapcem ze 7. třídy **se SPU a mozkovou obrnou** nejedná se o podporu samotného chlapce, ale o dohled/udržení kázně během problémových hodin dané třídy,
- 0,5 roku praxe

Vývoj vztahu se žákem

„První setkání s Matějem bylo velmi příjemné, hned mi podal ruku.“ První dva měsíce školy bylo nutné, aby asistentka často odcházela s Matějem ze třídy, vadil mu hluk, režim dne. Někdy pomohlo jít za dveře, domluvit, a ujasnit si pravidla. Jindy bylo nutné zůstat v „obýváčku“ (místnost ve škole určená pro rodiče), kde se poznávali a vyprávěli si. *„Ještě v říjnu se nezvládal sám připravit na vyučování, nechtěl přijmout jiné vyučující,“* vždy tu musela být asistentka, která na vše dohlédla a vysvětlila.

Nyní po 5 měsících spolupráce, kdy se dobře znají, je vidět Matějův pokrok ve vedení k samostatnosti. Zaběhnutá pravidla dobře běží, asistentka pozná, kdy je nutné udělat pauzu a odvézt pozornost na záliby, popřípadě odejít pracovat mimo třídu.

Matěj dokáže s lehkou dopomocí asistentky, spolužáků zvládat jakékoli učivo, sebeobslužné věci a výborně se adaptuje na změny.

Metodika práce

S metodikou práce AP se žákem s poruchou autistického spektra na ZŠ Slovanka je asistentka Denisa obeznámena, z kurzu zná a ví, jak s tímto znevýhodněním pracovat. Po nástupu do práce obdržela asistentka zprávu z kontrolního psychologického a speciálně pedagogického vyšetření. Může využít služby poradenského pracoviště se speciální pedagožkou přímo na škole.

Spolupráce s ostatními žáky třídy

Ve třídě je 18 žáků, panuje zde klid, žáci jsou empatičtí. Vzdělává se zde holčička s mutismem, která má zpracovaný IVP. Asistentka je přítomna ve třídě i během přestávek, žáci si neváhají říct o pomoc. Často žákům vypomáhá s přípravou učení na hodiny, řeší sociálně-psychologické vztahy. Během vyučovacích hodin je oporou nejen Matějovi, ale i ostatním spolužákům, u kterých pozná, že potřebují dopomoc. Při skupinové práci pozoruje, dopomáhá, dovysvětluje.

Spolupráce s rodiči žáka

„Matěj je z dobře fungující rodiny.“ Asistentce pro komunikaci s rodiči postačuje notýsek na úkoly, kam každodenně zaznamenává pokroky a úkoly nutné k procvičení. Mimořádně telefonicky kontaktuje sama matka, asistentku.

Spolupráce s pedagogy

„Spolupráce s třídní učitelkou je úžasná, vše předem konzultujeme.“ Často vykonává dohled, neboť paní učitelka musí odcházet do jiných tříd na výuku Aj. Zřejmou činností je, že dohlíží na přípravu pomůcek v celé třídě, neodmyslitelnou pomocí je třídění, stříhání, kopírování, dohled při převlékání na TV, sběr sešitů, kontrola testů, výzdoba třídy, ale i konzultace s ostatními vyučujícími ve třídě.

Didaktické metody

Na základě předem domluvených pokynů plynoucích z předchozích konzultací s vyučujícími asistentka Denisa postupuje jak jí bylo určeno.

Motivační metody

Využívá důrazné pochvaly, razítka, kartičky s obrázky koček (čerpá ze znalosti o Matějovi, ví, že má rád sladké a kočky) sladkosti a hry: Početní král; Počtářské pexeso; Zvukové pexeso.

Fixační metody

Smývatelná tabulka je velkou podporou asistentky. Pomocí otázek a kreseb napomáhá nejen Matějovi ale i ostatním žákům ve třídě k jistotě nabytých vědomostí. Často v zadní části třídy hraje s rychlejšími žáky početní pexeso, skládá puzzle či dokončuje pracovní listy, aby se paní učitelka mohla nerušeně věnovat ostatním žákům.

Sociální opora

Asistentce Denise se podařilo vytvořit si v mezích možností vztah důvěry. To stejné nastalo i ve vztahu mezi ostatními spolužáky. *„Zjišťuji, že snad každý druhý z nich mi svěřil nějaké své vlastní tajemství, problém, který potřeboval řešit.“*

Odlíšné představy o práci od reality

Původní představy plynoucí z kurzu pro AP byly děsivé, byla připravená na nejhorší. Nyní ji práce těší, baví a naplňuje, přesto v červnu odejde z této profese z důvodu finančního ohodnocení a dokončí si vysokoškolské vzdělání.

Možnosti dalšího uplatnění

Denisa (asistentka) by chtěla úspěšně vystudovat Mgr. obor, a vrátit se zpět do školství v roli paní učitelky, eventuálně mít ve třídě asistentku pedagoga pro intenzivní práci s žáky, kteří to potřebují.

4.2 Druhá případová studie

Iva – 49 let, ZŠ Slovanka - Česká Lípa – u integrovaného žáka: porucha autistického spektra **Aspergrův syndrom pasivního typu a úzkosti** - Matěj 2. třída ZŠ.

Celkový úvazek činí 0,8 týdne, platová třída 7;

- 0,2 úvazku týdně dochází za chlapcem ze 7. třídy se SPU a mozkovou obrnou, kde sociální klima třídy vyžaduje AP na výtvarné hodiny,
- 0,1 úvazku činí pomoc u chlapce z 8. třídy s tělesným postižením zahrnující činnosti osobní asistence (pohyb a přesun po budově školy, použití toalety),
- 7 let praxe, akreditované studium AP v Mladé Boleslavi.

Vývoj vztahu se žákem

U Matěje integrace probíhá již druhým rokem stejnou asistentkou. Na počátku jejich vztahu trpěl častými emočními výbuchy. Nyní asistentka Iva pozná psychické rozpoložení Matěje, zná situaci v rodině. „*Často po víkendů u otce je smutný*“ vystačí, aby si v kabinetě promluvili osobně. Na zlobu a smutek pomáhá procházka k obřím akváriu, na nesoustředění během výuky – rychlý běh po chodbách, schodech či dřepy. Vše asistentka individuálně přizpůsobuje potřebám Matěje.

Metodika práce

Škola má zpracovanou metodiku práce se žákem s poruchou autistického spektra, při práci AP postupuje podle individuálních vzdělávacích plánů integrovaného Matěje. Od třídní učitelky obdržela zprávu z kontrolního psychologického a speciálně pedagogického vyšetření, ve které bylo Matějovi navrženo zařazení do režimu speciálního vzdělávání formou individuální integrace s asistentem pedagoga v rozmezí 18 vyučovacích hodin týdně. Pochvaluje si spolupráci se speciální pedagožkou z poradenského pracoviště přímo na škole.

Spolupráce s ostatními žáky třídy

Ve třídě je 26 žáků z toho 9 jich je vedeno v PPP. Celkově sociální klima třídy je pestré a nesourodé. Od asistentky se vyžaduje vysoké pracovní nasazení od podpory učitele s organizací, výroba pomůcek, doprovod na plavání – oběd, diktát šeptem spolužačce, rozmnožování učebního materiálu, výzdoba třídy, organizace výuky, výletů a v neposlední řadě individuální práce se slabými žáky.

Spolupráce s rodiči žáka

„Spolupráce nadmíru intenzivní, maminka se svěřuje.“ Často společně komunikují písemně, telefonicky, elektronicky a každou středu ráno před vyučováním ústně.

Spolupráce s pedagogy

Třídní učitelka a ostatní učitelé na Aj a HV jsou zvyklí, že ve třídě je asistent. Podle potřeby se v hodinách střídají tak, aby si integrovaný žák nepřipadal odstrčený a v době, kdy učitel spolupracuje s ním, pracuje asistentka s ostatními dětmi. Společně vytváří hodnotící zprávu pro PPP a SPC. *„Kvalitní spolupráci s třídním učitelem vidím jako nejdůležitější hledisko pozitivního dopadu na celý kolektiv třídy. Od všech pedagogů školy cítím jejich velmi vstřícný přístup ke mně.“*

IVP

Na vypracování IVP se asistentka Iva podílela, v průběhu školního roku ho upravuje a doplňuje podle potřeb žáka.

Didaktické metody

„...já jen nové učivo dovysvětlím.“

Motivační metody

Oblíbenou Matějovou činností je procházka po škole, častá slovní pochvala a o přestávce zapůjčení mobilního telefonu.

Expoziční metody

„To nesmím, popis, výklad a vysvětlování učiva je na učiteli.“

Je-li potřeba, zopakuje asistentka výklad jiným způsobem. Společně s Matějem připravuje přehledy, vzory a pomůcky, které mu zpřehledňují probírané učivo. Ptá se ho, čemu nerozumí, co mu nejde, co potřebuje. Zadání, které učitel zadává celé třídě, se snaží Matějovi předělat na jeho míru.

Fixační metody

„Ve své práci používám názorné pomůcky.“ Osvědčené jsou obrázky, různé přírodniny – kaštiny, kamínky, látky, PET víčka, pastelky apod.

Sociální opora

„Třída mou přítomnost AP vnímá jako pomoc a jsou rádi. Práce je někdy nadměru psychicky obtížná. AP dostává krásnou odměnu a to tehdy, když je žák se sebou spokojen. Pak je vidět, že mé úsilí AP má smysl.“

Možnosti dalšího uplatnění

„Každým rokem vidím zlepšení toho konkrétního žáka. Tato práce mě posouvá dopředu, do budoucna bych se chtěla této práci věnovat nadále, ráda bych se přemluvila za lepší ohodnocení.“

4.3 Třetí případová studie

Zuzana – 23 let, ZŠ Partyzánská - Česká Lípa, u integrovaných žáků se SPU

Celkový úvazek činí 1,0 /40 hod./ týden přímé pedagogické činnosti, platová třída 7;

- 25 hod. **individuální činnost u žáků se SPU** v 7 třídách – fixace učiva (viz. příloha C),
- 4 hod. - M, 4 hod. - Čj, 3 hod. - Aj žáky ze 6. B - mají z PPP doporučení - pro deficit matematických schopností a deficitu schopnosti v Aj, využívá učebnice pro praktické školy,
- 15 hod. na pozici - vychovatelka ŠD, dle pracovní smlouvy je Zuzana vedena jako AP,
- 0,5 roční praxe v oboru, kurz AP.

Vývoj vztahu se žáky

Zuzana je mladá asistentka pedagoga, z počátku si na ni žáci dovolovali, chtěli s ní být kamarádi, nyní ji akceptují a tolerují. U jedné ze žákyň ze 7. třídy nastala situace, že nechtěla podporu a kontrolu během činnosti ve výuce a jejich spolupráce musela být ukončena. Nyní, s odstupem hodnotí své působení na základní škole jako velmi přínosné pro pedagogy a ostatní spolužáky, neboť 80% její práce činí individuální vzdělávání u žáků se SPU, které probíhá v prostorách školní družiny, kde má asistentka Zuzana vybudovaný prostor a velké množství názorných pomůcek.

Metodika práce

Zda má metodiku práce AP základní škola Partyzánská zpracovanou není asistentce známo. Při práci vychází z IVP žáků s kterými pracuje a z konzultací s vyučujícími. Vzniknou-li nejasnosti, dochází za výchovnou poradkyní na konzultace.

Spolupráce s ostatními žáky třídy

Do styku s ostatními spolužáky asistentka nepřijde příliš, jak již bylo zmíněno si žáky

odvádí k individuální činnosti (Čj, M, Aj) do školní družiny. Zde probíhá procvičování učiva. Výjimečně asistuje v 1. B při předmětu ČSP (Člověk a svět práce), kde je k ruce paní učitelce a celé třídě, ...vypomáhá žákům s úkoly, uspořádáním a organizací práce.

Spolupráce s rodiči žáka

Asistentka Zuzana „*ještě neměla možnost spolupracovat s rodiči*“ až v únoru by mělo proběhnout první setkání s rodiči.

Spolupráce s pedagogy

Jak uvádí asistentka Zuzana: „*S některými je spolupráce lepší s jinými horší*“ Obvykle to funguje, že před hodinou, než odejde se žáky do ŠD si obě strany ujasní, vysvětlí jak žáky vést během výuky, které pomůcky použít, na co je důležité se zaměřit. Po hodině probíhá zpětná vazba s vyučujícím a zhodnocení výkonu žáků. Problémy mezi asistentkou a vyučujícím, vyvstávají v předmětu: matematika, u žákyň ze 6. B, kdy se vyučující nechce ztotožnit s mírným známkováním asistentky, která postupuje dle pokynů a doporučení z PPP.

IVP

Všechny IVP integrovaných žáků jsou uloženy v tištěné podobě v osobních složkách a školním systému, asistentka Zuzana má možnost do systému nahlédnout, častěji však nahlíží do svých poznámek, ze kterých čerpá.

Didaktické metody

Vždy pracuje se žáky individuálně a drží se návrhů plynoucích z předchozích konzultací s vyučujícími.

Motivační metody

Během činností se žáky v prostorách ŠD má asistentka možnost zařazovat relaxační

chvilky, zapracovat do výuky velké množství didaktických pomůcek, motivačních odměn - razítek, samolepek.

Expoziční metody

Je alarmující, že u dvou dívek z 6. B probíhá ze strany AP často přímé sdělování nového učiva v předmětech Čj, M, Aj. Vyučuje z učebnic pro základní školy praktické: Matematika 6 pro ZŠ praktické - H. Slapničková, Nakladatelství Septima, Základy angličtiny 1 pro základní školy praktické – A. Klímová, Nakladatelství Septima. Po konzultaci se zodpovědným vyučujícím daného předmětu i klasifikuje.

Fixační metody

Výukové programy, zábavné pracovní listy používá asistentka nejčastěji.

Sociální opora

„Cítím, že pro žáky, se kterými pracuji, jsem velkou oporou, otázkou je, zda se jedná o správnou integraci u dívek 6. B, když pracujeme odděleně.“

Odlíšné představy o práci od reality

Asistentka neznala náročnost této práce. Často si doma dělá přípravy, aby žáky zaujala. Tato zkušenost je jejím prvním pracovním poměrem, do loňského školního roku byla studentkou. *„Učitel nemůže všechno zvládnout sám.“* Nejvíce ji vyhovují možnosti uplatnění různých výchovně-vzdělávacích prostředků a různorodost.

Možnosti dalšího uplatnění

„Bohužel, můj pracovní poměr trvá pouze do prázdnin a závisí to na novém vyřízení a schválení požadavku na asistentku.“ Pracovní úvazek AP byl doplněn do plného úvazku prací ve ŠD, finančně však ohodnocen bez rozlišení, *„náročnost práce velmi vysoká a odměna k ní bohužel neadekvátní, proto zvážím, zda zůstanu i když mě práce baví.“*

4.4 Čtvrtá případová studie

Radmila – 53 let, ZŠ a MŠ Mírová – Mimoň, vývojová dysfázie - Petr 2. třída ZŠ.

Úvazek činí 0,25/10 hod./ týden - přímé činnosti, platová třída 7;

- 2 hod. týdně samostatně/individuálně vyučuje AP: Český jazyk (žák má od PPP doporučení).
- 8 hod. ve třídě, předměty: Prvouka 1 h., Český jazyk 2 h., Anglický jazyk 2 h., Matematika 3 h.),
- praxe na pozici AP: 3 roky,
- vzdělání SŠ + kurz AP.
- 4 roky praxe v oboru, kurz AP

Konkretizovanou náplň práce AP u vývojové dysfázie asistentka Radmila v příloze pracovní smlouvy nemá, má zde uveden standard práce této profese.

Vývoj vztahu se žákem

Petr měl v MŠ špatně stanovenou diagnózu a tak do první třídy nastupoval se značným handicapem, jeho údajná patlavost vedla k podceňování schopností - nenavazoval mluvní kontakt, čekal na otázku. Nyní ve 2. třídě s podporou AP se jeho slovní zásoba rozšířila, staví jednoduché věty, používá podstatná jména, zájmena, slovesa.

Metodika práce

Metodiku práce má škola zpracovanou na základě kontroly chlapce a předložení zprávy z PPP a SPC a je k ruce asistentce Radmile, která mnohá z doporučení konzultuje s vyučujícím, výchovným poradcem a pak se jimi řídí. Škola spolupracuje s klinickým logopedem a psychologem, kteří jsou telefonicky ochotni zodpovědět nejasnosti.

Petr na předměty Čj, Aj, M, Prv sedí v lavici s asistentkou, na ostatní předměty asistentka ve třídě není. Výbornou informací je, že asistentka sedí v kabinetě s třídní učitelkou a mohou se snadno domlouvat a plánovat organizaci vyučování.

Spolupráce s ostatními žáky třídy

Ve třídě je 22 žáků. Dva chlapci sice nejsou v péči PPP, přesto vyžadují a potřebují podporu. Sedí v lavici na dosah a dohled u asistentky, aby mohla probíhat z její strany kontrola, či případné dovysvětlení. Někdy se stává, že role vyučující x asistent si musí vyměnit, pak nastává situace, kdy asistentka ze své praxe nastolí hravou činnost v podobě opakovací hry, ve které ji žáci plně akceptují.

Spolupráce s rodiči žáka

Na základě předem domluvených zásad s rodiči si asistentka dělá poznámky a matka se každý druhý den telefonicky informuje.

Spolupráce s pedagogem

„Fungujeme jako sehraná dvojka, učitelka mi nemusí nic naznačovat...“ Společný kabinet je výborným prostorem pro určení požadavků plynoucích z IVP, zde se obě strany domlouvají a připravují.

IVP

„...jsem obeznámena, do kopie IVP si dělám záznamy“

Didaktické metody

Časté slovní opakování, vysvětlování probraného učiva tichou a zjednodušenou formou a dohled nad činnostmi spojenými s porozuměním, kontrolou a organizací práce, jsou hlavním pilířem činnosti asistentky.

Motivační metody

Program Maxík na školním tabletu (rozvoj komunikačních, grafomotorických dovedností a koncentrace pozornosti) je velkým tahákem pro dokončení práce.

Sociální opora

Bez přítomnosti asistenta pedagoga v hlavních vzdělávacích předmětech by Petr nestačil pochopit a vykonat vše co se od něj žádá, „*byl by ztracen.*“ S asistentkou se cítí bezpečněji a zapojuje se do většiny aktivit.

Odlišné představy o práci od reality

„Nežiji ve snu, abych si nedovedla představit realitu našeho školství, na to v něm pracuji příliš dlouho.“

Možnosti dalšího uplatnění

V následujícím školním roce by asistentka Radmila ráda vykonávala tuto podpůrnou činnost, nejlépe opět u Petříka, neboť se již výborně znají a vyhovuje jim jejich spolupráce, dále hodnotí velmi kladně pracovní prostředí a vztahy ve škole.

4.5 Pátá případová studie

Dagmar – 49 let, ZŠ K. H. Máchy – Doksy, u integrovaného žáka s mozkovou obrnou (pravostrannou) – Kamila 4. třída ZŠ.

Úvazek: 0,25/10 hod./ týden, přímé činnosti, platová třída 7;

- 5 hod. týdně samostatně/individuálně vyučuje: Matematiku (žákyně má od SPC doporučení: pro deficit matematických schopností učit M o rok níže),
- 5 hod. ve třídě, předměty: Přírodověda 1 h., Vlastivěda 1 h., Český jazyk 2 h., Pracovní činnosti 1 h.),
- SŠ vzdělání momentálně dokončuje kurz pro AP (Národní institut pro další vzdělávání, krajské pracoviště Liberec, Masarykova 28);
- praxe na pozici AP: 2 roky

Vývoj vztahu se žákem

Na začátku vztahu AP x žákyně vstřícnost, bez emocí. V současné době se u ní začínají projevovat souvislosti s nastávající pubertou, je emocionálně vznětlivá, nevyrovnaná, přesto vyhledává pomoc a důvěřuje své asistentce pedagoga. Její přítomnost ji pomáhá při výkonu (je jistější), bez asistentky pedagoga výkon ustává hlavně v předmětu: Matematika, kdy propadá panice. Kamila potřebuje především podporu v prostorové orientaci, rovině (vpravo, vlevo, nahoře, dole, před, za, mezi) na tom je hodně závislá.

Metodika práce

Metodiku práce asistentka Dagmar „*stále objevuje*“ a sama zdůrazňuje: „*Teorie je jedna věc, praxe druhá, ... učitelská praxe je mi výhodou.*“ Konkrétní problémy, se kterými si AP neví rady, má možnost konzultovat s pracovníci SPC v Liberci nebo s výchovnou poradkyní.

Spolupráce s ostatními žáky třídy

Do 4. třídy chodí 25 žáků, klima třídy je znamenité díky vedení třídní učitelky, vzdělávají se zde i další žáci s IVP, kterým, pokud časová dotace dovolí, AP vypomáhá. Podpora od asistentky ostatním spolužákům probíhá přímo ve třídě, po domluvě s třídní učitelkou mimo třídu. Žáci asistentku oslovují „*paní učitelko*“ protože v této třídě učí své předměty. V souvislosti s třídou připravuje AP pomůcky, učební materiál, doprovod, individuální výuku.

Spolupráce s rodiči žáka

Velmi častá osobní komunikace s telefonickou.

Spolupráce s pedagogy

Opět AP vyzdvihuje výhodu učitelské praxe, neboť je dlouholetou kolegyní třídní učitelky a od toho se odvíjí skvělá spolupráce, kde jsou schopny si sdělit věci, které by v obvyklém pracovním vztahu nebylo možné řešit a od toho se vše odvíjí, žádná ponorková nemoc.

IVP

Individuálně vzdělávací plán má AP vytištěn, průběžně s ním pracuje a zapisuje poznámky pro setkání se zaměstnancem SPC Liberec v březnu 2016.

Didaktické metody

Plynou z konzultací s třídní učitelkou, která spoléhá na úsudek a odhad ve třídě u AP - Dagmar.

Motivační metody - Fixační metody - Sociální opora

Vztah mezi asistentkou a Kamilou je založený na vzájemném respektu a toleranci. Velkou oporou pro integrovanou Kamilu jsou učební přehledy, pomůcky vytvořené AP a soustavné procvičování, opakování učiva formou - tréninku, písemně, čtením, dramatizací, projektem apod.

Odlišné představy o práci od reality

„Záleží na diagnóze, vidím velký pokrok u holčiny, která přišla s tím, že do pěti počítala s chybami a víc neuměla – nyní písemně dělí, násobí dvojciferným číslem, ...nemá takové trauma z Matematiky, jak měla. Je pravda, že má „světlé a tmavé dny“, někdy to jde a někdy ne, někdy mám radost, někdy je to k uzoufání, no, převládá radost – nesmím si klást vysoké cíle, radujeme se z každé maličkosti, práce je to zajímavá, nacházím se v ní.“

Možnosti dalšího uplatnění

AP – Dagmar do budoucna neví, zda bude tuto pozici vykonávat. Hlavním důvodem je malý úvazek a s tím spjaté nízké finanční ohodnocení. Obává se: *„Aby nemusela ze školy odejít, až nebude moc učit.“*

4.6 Šestá případová studie

**Marie – 32 let, ZŠ a ZUŠ U Školy 98, Jablonné v Podještědí, u integrovaného žáka:
Atypický autismus, ADHD – 5. třída.**

Úvazek 0,5/20 hod./týden, 0,3 přímá činnost, 0,2 nepřímá činnost, platová třída 7;
Praxe na pozici AP 2 roky.

Vzdělání: Střední pedagogická škola a vzdělávací kurz – PAS.

Vývoj vztahu se žákem

Zpočátku žákyně odtažitá, nedůvěřivá, odmítající dopomoc plynoucí ze špatné zkušenosti s předchozí AP. V současné době si rozumí, povídají si, sama si požádá o pomoc nebo pomůcku k samostatné práci...vyhledává u asistentky podporu a pochopení.

Metodika práce

ZŠ Jablonné v Podještědí nemá zpracovanou metodiku práce AP, leč metodika práce je asistentce Marii známa, sama je matkou chlapce s PAS a řadu nejasností může konzultovat se zaměstnancem SPC, asistentka si stěžuje na nedostačující informace a služby vycházející z této instituce.

Spolupráce s ostatními žáky třídy

Do 5. třídy chodí 28 žáků, z toho jsou 3 děti s IVP (včetně žákyně s autismem). Ostatní žáci berou asistentku pedagoga jako rovnocenného pedagoga, tedy osobu, co jim pomáhá, je vždy po ruce, často ji oslovují „*paní učitelko*“. Ostatním žákům pomáhá s upřesněním zadání samostatné práce, zápisky do sešitu, verbální podporou, administrativními úkony – zápisy do ŽK, oprava samostatných prací, oprava domácích úkolů atd. Přípravuje dle potřeby pomůcky, kopíruje pracovní listy, přepisuje učivo žákům z tabule do sešitů, vytváří pracovní listy žákům s IVP, pomáhá s úpravou některých pomůcek, doprovází děti k odchodu domů.

Integrovaná žákyně je nekonfliktní, se spolužáky vztahy spíš nenavazuje. Vyvstanou-li

problémy, řeší AP celou věc vysvětlením dané sociální situace, analyzuje ji, poukáže na správné řešení a vysvětlí emoce (kterým žákyně moc nerozumí). Domluví, jak se zachovat v takovéto situaci příště.

Spolupráce s rodiči žáka

Osobní konzultace probíhá s matkou denně nebo písemně do notýsku, výjimečně SMS.

Spolupráce s pedagogy

První dny spolupráce: *„Byly spíše pozorováním chodu třídy, pozorováním chování dětí, seznamováním se způsobem práce třídního učitele a poznáváním dítěte se speciálními vzdělávacími potřebami.“* S třídní učitelkou vidí v současné době spolupráci na vynikající úrovni, vše řeší otevřeně. *„Jsme sehraný tým, který funguje i bez slovních pokynů mezi námi.“* Spolupráci s ostatními pedagogy hodnotí asistentka Marie jako: *„dostačující k dané vyučovací hodině.“*

IVP

AP je obeznámena s doporučeními plynoucích z IVP. Třídní učitelka jej sama vypracovala na základě doporučení ze SPC. IVP má asistentka v tištěné podobě k dispozici a pracuje s ním.

Didaktické metody

Drží se pokynů učitele.

Motivační metody

Čerpá ze znalostí svěřeného žáka a odměňuje jej každý den piktogramem, pochvalou (krátkodobá motivace). Na konci pololetí obdrží od AP za příkladnou práci knihu, která je zaměřená na kreslení a malování - její oblíbená činnost.

Expoziční metody

V hodinách asistentka často zprostředkovává přenos nových poznatků, výjimečně přímo sděluje poznatky, vše tak činí u předem domluveného učiva s vyučujícím. Opětovaně popisuje a vysvětluje neznámé pojmy, nepoznané sociální situace a naslouchá vyprávění zážitků a zkušeností dané žákyně.

Fixační metody

Opakuje učivo s integrovaným žákem každý den během výuky. Po vyučování žákyně odchází domů - zkrácená výuka na 4 hod/denně. Vytváří přehledy učiva převážně na Český jazyk, Matematiku a Anglický jazyk. Tvoří pomůcky – rozvrh hodin s piktogramy, denní režim s časovým vyznačením počínající a ukončující vyučovací hodinu, kartičky – malá násobilka aj. Opakuje každý den formou tréninku - ústní formou, písemnou formou (rozcvička v M), čtením (články v učebnici Čj, Čítanka).

Sociální opora

Nepostradatelnou pomůckou pro integrovaného žáka je rozvrh hodin s piktogramy (denní režim s časovým vyznačením počínající a ukončující vyučovací hodiny), všechny tyto pomůcky je nutné každý týden asistentkou překontrolovat a aktualizovat.

Odlíšné představy o práci od reality

„Nastupovala jsem do práce s určitou představou a přesně stanovenými cíli, které se mi podařilo vyplnit. Klady této práce jsou v rozmanitosti práce, úzká spolupráce s dětmi a jejich rodiči a podpora pedagoga. Práce mi vyhovuje a baví mě. Budu se jí věnovat dlouhodobě. Trochu jiná je, oproti mým původním představám, finanční podpora na speciální vzdělávací pomůcky, materiály, vybavení. Práce AP je dle mého názoru nenahraditelná. Pedagog vedoucí hodinu se může věnovat bez obtíží ostatním dětem, zatímco AP se věnuje dítěti se SVP, dalším dětem s IVP či jiným dětem. Jiné představy

jsem měla i o počtu dětí ve třídě. Dle doporučení by měla mít žákyně snížený počet dětí ve třídě, který bohužel nemá.“

Možnosti dalšího uplatnění

Budoucnost v této profesi vidí asistentka optimisticky, žáků se specifickými vzdělávacími potřebami přibývá. Sama má syna s Dětským autismem, který od září 2016 bude navštěvovat základní školu.

4.7 Sedmá případová studie

Adéla 48 let – ZŠ a MŠ Klíč - Česká Lípa, integrovaný žák – **sluchová vada** – **středně těžká nedoslýchavost** (výborně odezírá) – 3. třída.

Úvazek: 0,25 / 10 hod. / týden - přímé činnosti, platová třída 7;

- 2 hod. týdně samostatně/individuálně vyučuje AP: Český jazyk (žákyně má od SPC doporučení).
- 8 hod. ve třídě, předměty: Přírodověda/Vlastivěda 1 h., Český jazyk 2 h., Anglický jazyk 2 h., Matematika 3 h.),
- praxe na pozici AP: 3 roky,
- vzdělání SPGŠ + kurz AP.

Vývoj vztahu se žákem

Integrovaná žákyně navštěvovala zdejší MŠ a často se měly možnost setkat se během celoškolských akcí, proto vstup a zahájení školní docházky nebyl nikterak složitý, žákyně znala prostředí, přesto ještě před začátkem školního roku za přítomnosti rodičů a pracovníka SPC proběhlo první oficiální setkání. Rodiče si přejí, aby co nejméně využívala kompenzační pomůcku (osobní sluchadlo). AP věděla s předstihem, že bude nápomocna této žákyni, z toho důvodu za ní docházela do školky, aby se seznámila a odpozorovala její chování a komunikaci.

V první třídě potřebovala integrovaná žákyně mnohem větší dotaci hodin s AP, nyní znamenitě odezírá, její studijní výsledky jsou velmi dobré, zřídka pracuje nesamostatně v předmětu Čj. Asistentka je tak schopna se soustředit na podporu ostatních žáků třídy.

Sociální opora

V této chvíli mají (žákyně x AP) velice silné citové pouto, jsou partnery. Často si ji bere na rodinné výlety, rodiny se vzájemně navštěvují, nicméně během vyučovacích hodin panuje respekt a porozumění.

Metodika práce

Metodiku práce nemá škola zpracovanou, řídí se všeobecnými pokyny pro AP a stěžejně vychází z doporučení SPC, při tvorbě IVP. „ *My jsme malá školička, dokážeme si hrozně pomáhat a vycházet vstříc, sice na naší škole působí výchovná poradkyně, ale vše dokážeme báječně nastavit a řešit v našem triu (učitelka, asistentka pedagoga, rodiče).*“

Spolupráce s ostatními žáky třídy

Ve třídě je 14 žáků, jsou zde další 2 žáci se SPU. AP má v odpoledních hodinách tyto žáky ze 3. třídy v družině, jejich vztah je velice otevřený a vřelý. Žáci vědí, že je ve třídě potřeba udržovat klid a pořádek, nezakrývat si ústa, hodně psát na tabuli, všem vyhovuje strukturovaný program (kdy, kde, co se bude dít). Práce ve skupinách není problematická, asistentka výjimečně tlumočí, co ostatní žáci řekli. Integrovaná žákyně je srdečná a v kolektivu oblíbená, hodně úkonů, které by měla řešit AP, odvedou sami spolužáci - poskytují ji zápisy z hodin, které AP zkontroluje a následně okopíruje, předčítají ji, kontrolují, zda rozumí. Asistentce zbývá více času na 2 žáky se SPU, kteří vyžadují více její podpory než zmiňovaná.

Spolupráce s rodiči žáka

Častá komunikace asistenta s rodiči dítěte a notýsek na úkoly a vzkazy.

Spolupráce s pedagogy

Spolupráci s třídní učitelkou si AP vychvaluje, asistentka si připravuje do vyučovacích hodin vyučovací látku podle pokynů učitelů. Ve vyučovací hodině pracuje vedle postižené žákyně, učivo většinou upravuje do srozumitelné slovní zásoby. Pokud se učitel žákyni individuálně věnuje, napomáhá asistentka ostatním žákům, podle předchozí domluvy s učitelem. Roky spolupráce jsou vidět na jejich výsledcích u žáků a snaze do další součinnosti.

IVP

V předmětech Čj a M se asistentka spolupodílela na tvorbě IVP.

Motivační metody

Třídní kolektiv má 14 žáků, kteří od 1. třídy jsou navyklí na promyšlený motivační program v podobě etapové hry propojené se znalostmi z výuky, na programu se podílí asistentka, která zná možnosti a formy hodnocení, případně úkoly obzvláštňuje, aby žáci chtěli poznat víc.

Fixační metody

- motivace k zapojení vizuální paměti (psaní slovíček a frází v Aj),
- využití názorných pomůcek,
- AP klade jednoduché otázky,
- tištěné formy testů, pracovních listů k procvičování (Čj, M, Př, Aj),
- obrázkové encyklopedie,
- multimediální programy pro výuku Čj, M, Př, Aj,
- interaktivní tabule
- tvorba systematických přehledů učiva, rozložení dne.

Možnosti dalšího uplatnění

„Moje pracovní uplatnění asistentky pedagoga má široký záběr od řešení sociální vztahů po pouhé vyslechnutí dětských problémů až k hledání východisek řešení proč daný žák učební látku nechápe, to je ta rozmanitost co mi je blízká a milá. Jeden den cítím, že ve třídě nemusím být, vše klope jak má, jiné dny bychom mohly být ve třídě dvě asistentky a výsledky žádné.“

Do budoucna by se asistentka ráda věnovala této činnosti, vyhovuje jí současný úvazek, zároveň upozorňuje na nedostatečné finanční ohodnocení.

5 SHRUTÍ A VYHODNOCENÍ POZNATKŮ Z PŘÍPADOVÝCH STUDIÍ

Všechny respondentky si na počátku vztahu s integrovaným žákem prošly obdobím adaptace, poznání a stanovení hranic. Po měsíci spolupráce hovoří o výrazném zlepšení z hlediska psychosociálního chování. U dvou studií lze hodnotit za velmi přínosné (pro integrovaného žáka) spolupráci AP, která trvá již druhým rokem.

Informovanost metodiky práce AP u daného znevýhodnění je na velmi dobré úrovni, neboť všech sedm asistentek absolvovalo 120 hodinový kurz asistenta pedagoga a u třetiny dotazovaných má zaměstnavatel zpracovanou *metodiku práce*. Výhodou je, že veškeré nejasnosti asistentky konzultují s výchovným poradcem, speciálním pedagogem či zaměstnancem PPP, SPC a dochází tak k úspěšné integraci.

U jedné z asistentek nedochází ke kooperaci s ostatními žáky třídy, neboť se jedná o individuální vzdělávání žáků z vybraných tříd ZŠ na základě pokynů pedagoga. Zbylé asistentky nejčastěji ve spolupráci s ostatními žáky třídy zajišťují přípravu a úklid pomůcek, opakování a prohlubování učiva, či práci, která si žádá koncentraci a pozornost.

K pravidelné informovanosti ze strany AP s rodiči integrovaného žáka, dochází nejčastěji písemně (do notýsku), v případě nejasností - telefonicky eventuálně osobně.

Příznivě vychází z odpovědí respondentek spolupráce s pedagogy, kterou si asistentky pochvalují a cítí se být součástí týmu. Nadmíra schopnosti spolupráce v tomto směru (příprava materiálu, pomůcek, diagnostika a hodnocení integrovaných žáků a též konzultace plnění IVP) je nepostradatelnou součástí úspěšného fungování k zajištění příjemného klima třídy.

Veškeré pedagogické postupy, zmiňované asistentky, individuálně přizpůsobují integrovanému žákovi. Jejich velkým kladem je znalost zálib žáka které vedou, k využití motivačních metod a didaktických postupů.

Z uvedeného výčtu činností AP v praxi je zřejmé, že si všech sedm respondentek plní práci svědomitě, pomáhají pedagogickým pracovníkům a žákům při výuce a přípravě na ní.

Zaměříme-li pozornost na náplň práce AP z hlediska vyhlášky a legislativního vymezení, pak společným znakem těchto sedmi respondentek, vyjma 1, je **pracovní**

poměr na dobu určitou (§ 39 odst. 3 zákona č. 262/2006 Sb., zákoník práce), kdy *pracovní smlouvu* může AP získat na dobu, po kterou bude žák se zdravotním postižením vzděláván v dané škole. Žádná ze zmiňovaných asistentek neměla v pracovní smlouvě přesně formulovanou náplň práce, vždy se jednalo o normotvorný dokument ze kterého nebylo jasné určit systémové aspekty při definování náplně ve výchovně vzdělávacím procesu integrovaných žáků, AP tak vychází z doporučení SPC, PPP nebo z IVP.

Z výpovědí asistentek je patrné zkrácení pracovního úvazku, bez nepřímé pedagogické činnosti v úvazku, vyjma jedné studie. Z toho vyplývá, že asistentky řadu svých dalších povinností vykonávají nad rámec své pracovní doby. V jedné studii je alarmující, že asistentka na toutéž pracovní smlouvu vykonává i vychovatelku ve ŠD, což je nezákonné. Současně byla všem asistentkám ředitelem školy uznána 7. platová třída a porovnáme-li případové studie (a vzdělání AP), pak by měly všechny nárok na 8 až 9. platovou třídu s přihlédnutím k výkladu činností spjatých s touto možnou třídou - *„samostatné vzdělávání a výchovné činnosti zaměřené na žáka v souladu s IVP, výchovným poradcem, učiteli.“*

ZÁVĚR

Smysluplná náplň práce asistenta pedagoga je nedílnou součástí inkluzivního vzdělávání. Z informací, které asistentky poskytly během rozhovoru, i z neverbálního chování, bylo možné vycítit entuziasmus z práce, snahu učit se novým věcem a dál se rozvíjet v pracovních dovednostech, v nichž vidí ohromný smysl. Ve vztahu k integrovanému žákovi všechny těší pokroky a podpora, v tom shledávají význam své práce. Je patrné, že všechny respondentky pracují nad rámec pracovní doby a své povinnosti plní svědomitě. Shodují se však, že by uvítaly větší časovou dotaci v podpoře žáků i učitelů a s tím spjaté navýšení úvazku, to by umožnilo získat více času na nepřímé pedagogické činnosti – přípravy s vyučujícím, konzultace s pracovníky PPP a SPC a výhodnější platové ohodnocení.

SEZNAM POUŽITÝCH ZDROJŮ

Seznam použitých českých zdrojů

ČADOVÁ, E. a kol., *Metodika práce asistenta pedagoga se žákem s tělesným postižením*. Univerzita Palackého v Olomouci, 2012, ISBN 978-80-244-3378-3.

HRDLIČKA, M. a KOMÁREK, V. *Dětský autismus*. Praha: Portál, spol. s r. o., 2004. ISBN 80-7178-813-9.

KNOTOVÁ, D. a kol. *Školní poradenství*. Praha: Grada Publishing, a. s., 2014, ISBN 978-80-247-4502-2.

KUCHARSKÁ, A. a kol. *Školní speciální pedagog*. Praha: Portál, spol. s r. o., 2013, str. 175, ISBN 978-80-262-0497-8.

LECHTA, V., *Základy inkluzivní pedagogiky*. Portál, spol. s r. o., 2010, ISBN 978-80-7367-679-7.

BAŘINKOVÁ, Z. a kol. *Metodika spolupráce s asistentem pedagoga*, Národní ústav pro vzdělávání, školské poradenské zařízení a zařízení pro další vzdělávání pedagogických pracovníků, 2012 ISBN 978-80-87652-65-7.

MORÁVKOVÁ VEJROCHOVÁ, M. a kol., *Standard práce asistenta pedagoga*. 1.vydání 2015 Univerzita Palackého v Olomouci, 2015. ISBN 978-80-244-4769-8
Dostupné z: <http://inkluzie.upol.cz/ebooks/standard-pap/flipviewerxpress.html>

NĚMEC, Z., ŠIMÁČKOVÁ-LAURENČÍKOVÁ, K. *Asistent pedagoga v inkluzivní škole*, Praha: Univerzita Karlova v Praze, 2014, ISBN 978-80-7290-712-0.

PIPEKOVÁ, J. *Edukace žáků s mentálním postižením*, Tiskárna MSD, spol. s r. o., Skorkovského 70a, 615 00 Brno © Marie Vítková 2003 ISBN 80-86633-22-5. Dostupné z: <http://www.equalcr.cz/files/clanky/908/kniha1.pdf>

PIPEKOVÁ, J., *Kapitoly ze speciální pedagogiky*. 3. vyd. Brno: Paido, 2010. ISBN 978-80-7315-198-0.

POTMĚŠIL, M. a kol., *Metodika práce asistenta pedagoga se žákem se sluchovým postižením*. Univerzita Palackého v Olomouci, 2012. ISBN 978-80-244-3379-0.

PRŮCHA, J. a kol. *Pedagogický slovník*. Praha: Portál, spol. s r. o., 2003, 2008, ISBN 978-80-7367-416-8.

SLOWÍK, J. *Speciální pedagogika*. Praha: Grada Publishing, a. s., 2007, ISBN 978-80-247-1733-3.

ŠPIČÁKOVÁ, L., PROFOUSOVÁ, S., *Příručka o práci asistenta pedagoga*. Skuteč 2014, Registrační číslo: CZ.1.07/1.2.29/01.0003.

ŠVARCOVÁ, I., *Mentální retardace*. Praha: Portál, spol. s r. o., 2006, ISBN: 80-7367-060-7.

TEPLÁ, M. *Asistent pedagoga*. Praha: Verlag Dashofer, spol. s r. o., 2015, ISBN 978-80-87963-15-9.

TEPLÁ, M., ŠMEJKALOVÁ H.: *Základní informace k zajišťování asistenta pedagoga do třídy, v níž je vzděláván žák nebo žáci se zdravotním postižením*, Praha: Institut pedagogicko-psychologického poradenství ČR, 2010, ISBN 978-80-86856-66-7

UZLOVÁ, I. *Asistence lidem s postižením a znevýhodněním*. Praha: Portál, spol. s r. o., 2013, ISBN 978-80-7367-764-0.

VALENTA, M. a kol., *Metodika práce asistenta pedagoga žáka s mentálním postižením*. Univerzita Palackého - Olomouc, 2012. Reg. č.: CZ.1.07/1.2.00/14.0020. Dostupné z: http://www.inkluzi.upol.cz/portal/velke_publicace/metodiky/MP_Metodika_AP.pdf

VRBOVÁ, R., a kol., *Metodika práce asistenta pedagoga se žákem s narušenou komunikační schopností* Univerzita Palackého v Olomouci, 2012, ISBN 978-80-244-3381-3.

ŽAMPACHOVÁ, Z., ČADILOVÁ, V. a kol., *Metodika práce asistenta pedagoga se žákem s poruchami autistického spektra*. Univerzita Palackého v Olomouci, 2012, ISBN 978-80-244-3377-6.

Seznam použitých internetových zdrojů

ASISTENT PEAGOGA. CZ, *Školní asistenty a asistenty pedagogů* [online, cit.6.10.2015]. Dostupné z: <http://www.asistentpedagoga.cz/>

ASISTENT PEDAGOGA.CZ. *Kvalifikační předpoklady* [online, cit. 2015-23-11]. Dostupné z: www.asistentpedagoga.cz/kvalifikacni-predpoklady

AUTISTÉ – JIHU, *Uspořádání činností*, [online, cit. 2016 – 02-18]. Dostupné z: <http://www.autiste-jihu.cz/content/strukturovan%C3%A9-u%C4%8Den%C3%AD>

ČESKO. Nařízení vlády č. 222/2010 Sb., o katalogu prací ve veřejných službách a správě. In: *Sbírka zákonů*. 2010.

Dostupné z: www.mpsv.cz/files/clanky/8980/Katalog_praci_UZ_1_10_2010.pdf

GOOGLE, *Obrázek č. 4 – Vizualizace*, [online, cit. 2016 – 02-18]. Dostupné z: http://2.bp.blogspot.com/_1r2Ql6FPSF0/TQIIKn8cltI/AAAAAAAAAxU/A8kjCj6Sz6Y/s640/%C4%8CINNOSTI2.jpg

KITZBERGER, J., *Vyhlášení rozvojového programu MŠMT ze dne 11. 12 .2007* „Financování asistentů pedagoga pro děti, žáky a studenty se sociálním znevýhodněním pro rok 2008 [online]. 2007. [cit. 24.9. 2015]. Dostupné z: www.msmt.cz/file/1450_1_1/

MŠMT *Základní informace k zajišťování asistenta pedagoga do třídy v níž vzděláván žák nebo žáci se dravotním postižením, č.j. 25 099/2007-24-IPPP* [MŠMT, online, cit. 2015-12-22, s. 6]. Dostupné z: www.msmt.cz/file/1616_1_1/download/

MŠMT *Metodické doporučení ke zřízení funkce asistenta pedagoga* [online, cit. 2015-9-19].

Dostupné z: <http://www.msmt.cz/vzdelavani/socialni-programy/metodicke-doporuceni-pro-zrizeni-funkce-asistenta-pedagoga>

MŠMT, *Aktuální znění zákona 563/2004* [online, cit. 2016-02-18].
<http://www.msmt.cz/dokumenty/aktualni-zneni-zakona-o-pedagogickych-pracovnicich-k-1-lednu>

NOVÁ MATURITA.cz [online]. 2015/2016. [cit. 24.10. 2015]. Dostupné z:
<http://www.nova-maturita.cz/maturita-bez-handicapu-1404033473.html>

REJSKOVÁ, M., *Jiný svět*, [online, cit. 2015–12–28]. Dostupné z: <http://autismus-ammy.cz/knihy-pro-dospole/1421-obrazkovy-slovník-socialnich-situaci-pro-deti-s-pas-traussova-m-knotkova-i-matlova-apla-9788087690079.html>

SMEJKALOVÁ, H. *Základní informace asistenta pedagoga 2* [online]. Ze dne 16.9. 2009.[cit.22.9.2015]. Dostupné z: www.msmt.cz/file/1616_1_1/download/

THOROVÁ,K: *Diagnostická kritéria*. [online, cit.2016-15-01]. Dostupné z:
<http://www.autismus.cz/diagnostika/mkn-10.html>

PRÁVNÍ PŘEDPISY

- zákon č. 82/2015 Sb., zákon, kterým se mění zákon č.561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (školský zákon), ve znění pozdějších předpisů, a některé další zákony (také jako „novela školského zákona“),
- vyhláška č. 73/2005 Sb., o vzdělávání dětí, žáků a studentů se speciálními vzdělávacími potřebami a dětí, žáků a studentů mimořádně nadaných, ve znění pozdějších předpisů,
- zákon č. 563/2004 Sb., o pedagogických pracovnících, ve znění pozdějších předpisů,
- vyhláška č.291/1991 Sb., o základních školách,
- vyhlášky č. 127/1997 Sb. o speciálních školách a speciálních mateřských školách, ve znění pozdějších předpisů,
- zákon č. 561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném vzdělávání (školský zákon), ve znění pozdějších předpisů (také jako „školský zákon“).

SEZNAM ZKRATEK

AP asistent pedagoga

IVP individuální vzdělávací plán

MP mentální postižení

MŠ mateřská škola

MŠMT Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy ČR

NKS narušená komunikační schopnost

NKS narušená komunikační schopnost

OSPOD orgán sociálně-právní ochrany dětí

PAS porucha autistické spektra

PPP pedagogicko-psychologická poradna

PPV pracovník pověřený vedením

RVP rámcový vzdělávací program

SP sluchové postižení

SPC speciálně pedagogické centrum

ŠPP školní poradenské pracoviště

ŠPZ školské poradenské zařízení (SPC nebo PPP)

ŠVP školní vzdělávací program

TP tělesně postižený

ZŠ základní škol

SEZNAM OBRÁZKŮ A TABULEK

Seznam obrázků

Obrázek 1: Deník asistenta pedagoga	- 19 -
Obrázek 2: Obrázkový slovník sociálních situací.....	- 33 -
Obrázek 3:Uspořádání činností	- 34 -
Obrázek 4: Vizualizac.....	- 34 -

Seznam tabulek

Tabulka 1: Asistenti pedagogů pro děti/žáky se zdravotním postižením ve školním roce 2005/06-2014/15	12
Tabulka 2: Asistenti pedagogů pro děti/žáky se sociálním znevýhodněním ve školním roce 2005/06-2014/15.....	12

SEZNAM PŘÍLOH

Příloha A: Pracovní náplň a zařazení asistenta pedagoga u integrovaného žáka	I
Příloha B: Pracovní náplň a zařazení asistenta pedagoga u integrovaného žáka v organizačním řádu školy.....	II
Příloha C: Rozvrh hodin asistentky pedagoga – případová studie číslo 3	IV
Příloha D: Struktura rozhovoru s AP	V

Příloha A - Pracovní náplň a zařazení asistenta pedagoga u integrovaného žáka

(7. platová třída)

Základní škola Úvaly, příspěvková organizace

Pracovní náplň a zařazení asistenta pedagoga

Pracovník

Jméno a příjmení (titul):

Funkce:

asistent pedagoga

Zařazení pracovníka

Katalog prací (Nařízení vlády č. 469/2002 Sb.): 2.16.5 asistent pedagoga

Platová třída:

7

Pracovní náplň

Výklad textu, popřípadě učební látky a individuální práce s dětmi a žáky nebo studenty podle stanovených vzdělávacích programů a pokynů.

Odpovědnost

- Je přímo podřízen zástupci ředitele školy 1. stupně

Další povinnosti

- Na základě pokynů pedagogického pracovníka zprostředkovávat výchovu a vzdělávací činnost žáků se speciálními vzdělávacími potřebami.
- Na základě pokynů pedagogického pracovníka vysvětluje a procvičuje probíranou látku a vždy respektuje individuální tempo žáka.
- Na základě pokynů pedagogického pracovníka a doporučení z OPPP připravuje učební pomůcky.
- V případě potřeby pomáhá žákovi s orientací ve školní budově.

V Úvalech dne 30.8.2012

.....
podpis

**Příloha B - Pracovní náplň a zařazení asistenta pedagoga u
integrovaného žáka
v organizačním řádu školy**

Základní škola Úvaly, příspěvková organizace

**Příloha č. 9:
Pracovní náplň a zařazení asistenta pedagoga**

Pracovník

Jméno a příjmení (titul):

Funkce: asistent pedagoga

Zařazení pracovníka

Katalog prací (Nařízení vlády č. 222/2010 Sb.): 2.16.5 asistent pedagoga

Platová třída: 7

Pracovní náplň

Výklad textu, popřípadě učební látky a individuální práce s dětmi a žáky nebo studenty podle stanovených vzdělávacích programů a pokynů.

Odpovědnost

- Je přímo podřízen zástupci ředitele školy 1. stupně

Další povinnosti:

- asistent pedagoga v souladu s pokyny vyučujícího učitele zajišťuje výchovně vzdělávací činnost v běžné hodině, poskytuje žákovi podporu o přestávkách a v rámci veškerých volnočasových aktivit organizovaných školou jej doprovází, s pomocí speciálního pedagoga se pokouší o přiměřenou reedukaci a kompenzaci obtíží, vyplývajících z individuálního zdravotního znevýhodnění, podílí se na přípravě veškerých materiálů a pomůcek k edukační činnosti pedagoga a asistuje při dalších činnostech podle konkrétních potřeb žáka,
- mezi konkrétní činnosti asistenta pedagoga mj. patří asistence při přípravě a úklidu pomůcek na vyučování, zápisu textu, opakování a prohlubování učiva, práci, která vyžaduje větší koncentraci pozornosti a grafomotorickou přesnost, přípravě a manipulaci s většími předměty a pomůckami, vysvětlování principů práce s kompenzačními pomůckami, dodržování pravidel bezpečnosti, výletech, exkurzích a školách v přírodě,
- pedagogická asistence při výchovné a vzdělávací činnosti žáků, spolupráce s pedagogy, individuální práce s dětmi a žáky,
- pomoc žákům a jejich rodičům při aklimatizaci na školní prostředí,
- pomoc žákům při přípravě na vyučování,
- spolupráce s učitelem při komunikaci s rodiči žáků a s komunitou v místě školy,

- řídí se pracovním řádem pro pedagogické pracovníky, pracovní náplní, směrnicemi školy a pokyny nadřízených,
- organizuje činnost žáků podle pokynů vyučujícího, sleduje prospěch a chování svěřených žáků, zajišťuje s nimi kvalitní přípravu na vyučování a další činnost,
- podílí se na diagnostice a hodnocení svých žáků, spolupracuje v tomto směru s pedagogy,
- vede předepsanou dokumentaci a administrativu spojenou s evidencí pedagogické činnosti a výsledků dětí a žáků,
- vykonává dohled nad žáky,
- zajišťuje bezpečnost žáků při všech činnostech organizovaných školou,
- navrhuje výchovná opatření,
- spolupracuje s rodiči, ostatními vychovatelkami, třídními učitelkami,
- zúčastňuje se pedagogických rad, metodických sdružení školní družiny a dalších akcí a porad
- výchovnou činností u žáků prohlubuje pracovní, hygienické a komunikační dovednosti a návyky
- záměrně procvičuje společenské chování dětí,
- dbá na dodržování zásad osobní hygieny, v případě potřeby zajistí umytí znečištěných dětí,
- denně procvičuje a upevňuje prvky sebeobsluhy, vede žáky k samostatnosti,
- doprovází žáky při přesunech po škole,
- asistuje při stolování,
- pomáhá dětem při úklidu a třídění školních pomůcek, potřeb i hraček,
- dohlíží na pořádek a estetičnost ve svěřených místnostech,
- dbá pokynů řídicího pedagoga, spolupracuje s ním, plní výchovně vzdělávací úkoly,
- v péči o děti se zaměřuje na speciálně pedagogické metody výuky čtení, psaní a počítání, podporu smyslového vnímání, pozornosti, koordinace, myšlenkových operací, trénink úpravy chování, aktivizace izolovaných schopností, rozvoj grafomotoriky...

Příloha C - Rozvrh hodin asistentky pedagoga – případová studie číslo 3.

Rozvrh hodin

 evropský sociální fond v ČR
  EVROPSKÁ UNIE
  MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ, MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY
  OP Vzdělávání pro konkurenceschopnost

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

Volím správnou kariéru
CZ.1.07/1.1/22/02/0023

Tento projekt je spolufinancován Evropským sociálním fondem a státním rozpočtem České republiky

	1	2	3	4	5	6	7	8
Po	ČJ VI.B AJ	VI.B	M	ČJ	ČJ			
Út	M VI.B ČJ	IV.B	M	ČJ	AJ			
St	AJ VI.B ČJ	VI.B	M	ČJ	ČJ			
Čt	AJ VI.B ČJ	IV.B	M	ČJ	ČJ			
Pá	M VI.B ČJ	IV.B	ČJ	ČJ	ČJ			

Příloha D – Struktura rozhovoru s AP

Úvod rozhovoru – základní informace o AP

<ul style="list-style-type: none">• Diagnóza integrovaného žáka,
<ul style="list-style-type: none">• Náplň práce formulovaná v pracovní smlouvě (platová třída),
<ul style="list-style-type: none">• Pracovní úvazek AP,
<ul style="list-style-type: none">• Praxe na pozici AP,
<ul style="list-style-type: none">• Dosažené vzdělání AP.

Vztah – Spolupráce - IVP

<ul style="list-style-type: none">• Vývoj vztahu se žákem
Na počátku – současnost.
<ul style="list-style-type: none">• Metodika práce
Má zpracovanou Vaše škola metodiku práce?
Je Vám známa metodika práce?
Máte možnost konzultovat konkrétní problémy (výchovný poradce, školní psycholog, grant integrace ze SPC)?
<ul style="list-style-type: none">• Spolupráce s ostatními žáky třídy
Počet žáků ve třídě - další žáci s IVP - respekt ostatních žáků - oslovení - pomáháte ostatním spolužákům ve třídě – jakým způsobem?
Jaké vykonáváte podpurné činnosti v rámci třídy (pomůcky, příprava, doprovod).
<ul style="list-style-type: none">• Spolupráce s rodiči žáka
Jakou formou komunikujete s rodiči (telefonicky, písemně, atd.), zdůvodnění.
<ul style="list-style-type: none">• Spolupráce s pedagogy
První dny spolupráce s třídní učitelkou, vyučujícími.
Konflikt mezi AP x vyučujícím ?
<ul style="list-style-type: none">• IVP
Máte možnost být členem týmu při zpracování IVP z důvodu znalosti žáka.

Pracujete během školního roku s IVP?

Pedagogické postupy

<ul style="list-style-type: none">• Didaktické metody
Plánujete s vyučujícím dopředu uspořádání úkolů a činností? Jaké pomůcky používáte?
<ul style="list-style-type: none">• Motivační metody
Jak usměrňujete zájem o učení, vycházíte z dobré znalosti žáka? Využíváte odměn, jakých?
<ul style="list-style-type: none">• Expoziční metody
Metody podání učiva – individuální výklad ?
<ul style="list-style-type: none">• Fixační metody
Opakování a procvičování učiva jakou formou probíhá z Vaší strany – pomůcky?
<ul style="list-style-type: none">• Sociální opora (vztah důvěry)
Cítíte, že Váš vztah s integrovaným žákem prošel vývojem? Dokážete zhodnotit?
<ul style="list-style-type: none">• Odlíšné představy o práci od reality
Představa - klady - zápory – význam?
<ul style="list-style-type: none">• Možnosti dalšího uplatnění
Jak vidíte svou budoucnost v této profesi?

BIBLIOGRAFICKÉ ÚDAJE

Jméno autora: Miroslava Jonášová

Obor: Speciální pedagogika - vychovatelství

Forma studia: Kombinovaná

Název práce: Náplň práce asistenta pedagoga v inkluzivní škole

Rok: 2016

Počet stran textu bez příloh: 57

Celkový počet stran příloh: 6

Počet titulů českých použitých zdrojů: 21

Počet titulů zahraničních použitých zdrojů: 0

Počet internetových zdrojů: 13

Počet ostatních zdrojů: 6

Vedoucí práce: Mgr. Zbyněk Němec, Ph.D.